

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

”Positiivisella tavalla ulkopuolinen”

Nuoriso-ohjaaja alakoulun Huolenpito-ohjelmaa toteuttamassa

Marjo Kullberg

Yhteisöpedagogi 210 op

4/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Yhteisöpedagogi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Marjo Kullberg	Sivumäärä 63 ja 11 liitesivua
Työn nimi Positiivisella tavalla ulkopuolinen Nuoriso-ohjaaja alakoulun Huolenpito-ohjelmaa toteuttamassa	
Ohjaava opettaja Annikki Ahlqvist	
Työn tilaaja: Porvoon suomenkieliset koulutuspalvelut, koulutusjohtaja Jari Kettunen	
Tiivistelmä <p><i>Opinnäytetyö esittelee palvelukokonaisuuden, jonka Porvoon kaupungin nuorisopalvelut ja Porvoon suomenkieliset koulutuspalvelut muodostavat 1-6-luokkien Porvoon Keskuskoulun toimintaympäristössä. Työ mallintaa koulun Huolenpito-ohjelman nuoriso- ja opetustyön yhteistyötä sovellettavaksi muissa kouluissa ja oppilaitoksissa oppilaiden ikään katsomatta. Huolenpito-ohjelma on opettajien, oppilashuollon sekä kaupungin- ja seurakunnan nuorisotyöntekijöiden yhdessä laatima sopimus, jossa on sovittu ennaltaehkäisevään oppilashuoltotyöhön ja oppilaiden osallisuuteen liittyvistä toimista.</i></p> <p><i>Nuoriso-ohjaaja työskentelee koululla neljän viikkotyötunnin resurssilla pitäen oppitunteja, osallistumalla Huolenpitopäivän järjestelyihin sekä toimimalla KiVa -tiimissä ennaltaehkäisevän työn merkeissä. Hän toteuttaa oppilashuoltoryhmän toimeksiannosta luokkaprojekteja, jotka toteutetaan luokkakohtaisesti yhteistyössä luokanopettajan kanssa. Nuoriso-ohjaaja osallistuu oppilaiden kuulemiseen ja vaikuttamiseen kasvattamiseen työskentelemällä oppilaskunnanhallituksen ohjaajana yhdessä ohjaavan opettajan kanssa.</i></p> <p><i>Palvelukokonaisuuden tavoitteet on johdettu nuoriso- ja perusopetuslaeista sekä perusopetuksen opetussuunnitelmasta, jotka velvoittavat viranomaisia tekemään yhteistyötä varhaisen puuttumisen mallilla lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin eteen. Nuoriso-ohjaajan työn tavoitteena on myös lasten oppimisympäristön turvallisuuden ja viihtyvyyden lisääminen. Palvelukokonaisuus takaa oppilaiden kuulemisen suunnitelmallisesti oppilaiden ikätasoon sopivalla tavalla ja lisää oppilaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia heitä koskevissa asioissa.</i></p> <p><i>Opinnäytetyössä on tutkittu palvelumuotoilun menetelmällä Porvoon Keskuskoulun Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuutta. Kyselyin on kartoitettu oppilaiden, opettajien ja muun koulun henkilökunnan sekä vanhempien kokemuksia ja tarpeita ajatellen nuoriso-ohjaajan koululla tarjoamaa palvelukokonaisuutta. Kyselyn tulokset on analysoitu palvelukokonaisuuden kehittämistä silmällä pitäen.</i></p>	
Asiasanat: koulu, yhteisöllisyys, oppilaskunta, osallisuus, vaikuttaminen, ryhmäytyminen, nuorisotyö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme in Youth Work and Social Equality

ABSTRACT

Author Marjo Kullberg	Number of Pages 63+11
Title Positively on the outside. Youth leader implementation of preventive student welfare work according to the Huolenpito Program	
Supervisor Annikki Ahlqvist	
Subscriber: The City of Porvoo, Director of Finnish Education Services Jari Kettunen	
<p>Abstract</p> <p>This dissertation introduces a service unit for years 1–6 in Porvoon Keskuskoulu consisting of Porvoo city youth services and Porvoo Finnish language education services. The dissertation outlines the collaboration of youth and educational services in the school's Huolenpito program for implementation in other schools and educational institutions with students of all ages. The Huolenpito program is an agreement on measures for preventive student welfare and student participation drawn up by teachers, student welfare services and city and church youth workers.</p> <p>The youth leader teaches and participates in Huolenpitopäivä organisation and the KiVa team for preventive work for four hours per week. S/he, in collaboration with class teachers, also carries out class-specific projects set by the student welfare team. The youth leader participates in fostering student consultation and participation by advising the student council together with the liaising teacher.</p> <p>The goals of the service unit have been derived from the Youth Act and the Basic Education Act, which obligate the authorities to collaborate on comprehensive child and youth welfare through an early intervention model. The youth leader also works towards increasing safety and comfort in the children's learning environment. The service unit guarantees systematic and age-appropriate consultation of students and increases possibilities for student involvement with issues concerning themselves.</p> <p>This dissertation examines the role of the youth leader in the Porvoon Keskuskoulu Huolenpito program. The experiences and needs of students, teachers and other school staff as well as parents concerning the services offered by a youth leader have been mapped out through questionnaires. The results have been analysed with the improvement of the service unit in mind.</p>	
Keywords school, communality, student body, involvement, grouping, influencing, youthwork	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	5
2. TOIMINTAYMPÄRISTÖJEN KUVAUS	8
2.1 Porvoon kaupungin nuorisopalvelut ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	8
2.2 Porvoon suomenkieliset koulutuspalvelut ja Porvoon Keskuskoulu	10
2.3.Organisaatio mahdollistaa aktiivisen yhteistyön	10
2.4 Monitasoinen koulu nuoriso-ohjaajan työkenttänä	11
3. KESKUSKOULUN HUOLENPITO-OHJELMA	17
3.1 Nuoriso-ohjaajan tuntien teemat ja toimintatavat	20
3.2 3-lk ryhmäytystunnit	20
3.3 4-lk laillisuuskasvatustunnit	22
3.4 5-lk tunnint murrosiän vaikutuksista kaveri- ja perhesuhteisiin	22
3.5 Teemailta 5-lk luokkatason oppilaiden vanhemmille	25
3.6 6-lk tunnint itsetunnon ja ryhmähengen vahvistamiseen	26
3.7 1-2-lk Kiva kaveri -sähly- tai -jalkapalloturnaus	27
3.8 1-4-lk kuulemiskierros	27
3.9 1-6-lk Huolenpitopäivä, tietoa, taitoja ja toimintaa	29
4. HUOLENPITO-OHJELMAA TUKEVAT TYÖMUODOT	30
4.1 Oppilaiden kuuleminen ja vaikuttamisen mahdollistaminen	31
4.2 Yhteistyö oppilashuoltoryhmän kanssa	32
4.3 Luokkaprojekteja tarpeen ilmetessä	34
4.4 Osana KiVa Koulu -toimintaa	35
5. OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA	36
5.1 Työkokemuksella ja uteliaisuudella kerättyä tietämystä	36
5.2 Johtolankana palvelumuotoilun menetelmä	37
5.3 Palvelumuotoilun vaiheet	41
6. AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI	42
6.1 Oppilashuollon näkökulma	43
6.2 Opettajien näkökulma	44
6.3 Koulunkäyntiavustajien näkökulma	47
6.4 Oppilaiden ja oppilaskunnan hallituksen jäsenten näkökulma	48
6.5 5-lk oppilaiden vanhempien näkökulma	50
6.6 Kyselyiden vastauksista löytyneet yhtäläisyydet	53
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	53
7.1 Nuoriso-ohjaajat yhteistä kasvatustehtävää toteuttamassa	54
7.2 Koulun sisäinen tiedonkulku ja oppilastiedon siirtäminen	55
7.3 Laillinen tiedon siirtäminen lapsen edun turvaamista	56
7.4 Nuoriso-ohjaaja koulun työyhteisössä	57
7.5 Työpariksi myös koulunkäyntiavustaja	59
7.6 Nivelvaiheessa 6-7-lk olevien oppilaiden tukeminen	59
7.7 Vanhempien tukeminen kasvatustyössä	61
7.8 Aikaresurssi riittää vain suunnitelmalliseen ryhmätoimintaan	62
LÄHTEET	68

1. JOHDANTO

Opinnäytetyössä on kuvailtu palvelukokonaisuus, joka eroaa monista muista aihetta koskevista töistä siinä, että toimintaympäristö on alakoulu ja siinä, että sama nuorisohjaaja on toiminut koululla säännöllisesti ja suunnitelmallisesti jo kahdeksan vuotta. Valitsin palvelumuotoilun menetelmän avukseni hahmottaakseni minulle tutkimuksen kannalta jopa liiankin tutuksi tullutta palvelukokonaisuutta.

Ymmärtääksemme mistä palvelumuotoilussa on kysymys, muodostamme ensin kokonaiskuvan asiasta pienempien osien ja osakokonaisuuksien kautta. Meidän on sisäistettävä palvelun ominaisuudet, tiedostettava olemassa olevat haasteet, tunnettava asiaan liittyvä terminologia ja hallittava prosessi ja työmenetelmät sekä osattava lopuksi soveltaa tätä kaikkea käytäntöön. (Tuulaniemi 2011, 58)

Porvoon Keskuskoulu on viidensadan oppilaan alakoulu, jossa toimii nuorisohjaaja neljän viikkotyötunnin resurssilla. Alkuvaiheessa työmuoto oli koulun henkilökunnalle ja nuorisohjaajalle uusi ja haki tavoitteitaan ja paikkaansa kouluyhteisössä. Vuosien aikana tehdyn kehitystyön yksi merkkipaalu iskettiin koulun historiaan vuonna 2008, kun Huolenpito-ohjelman ensimmäiseen versioon kirjattiin ja aikataulutettiin olemassa olleet toiminnot sekä sovittiin uusien toimintamuotojen käyttöön otosta. Huolenpito-ohjelma selkeytti merkittävästi nuorisohjaajan työkokonaisuutta koululla. Työ on nyt järjestelmällistä, suunnitelmallista ja tarjoaa oppilaille tasalaatuiset palvelut.

Huolenpito-ohjelmassa on sovittu koulun henkilökunnan, oppilashuollon, nuorisotyön ja seurakunnan työntekijöiden kesken oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia tukevien toimintojen toteutusvastuusta luokkatasoisin. Oppituntien asiakokonaisuudet on poimittu tarvelähtöisesti opetussuunnitelmasta. Opinnäytetyön esittelemän palvelukokonaisuuden toteutusta koululla tukee nuoris-, perusopetus- ja lastensuojelulaki, jotka kaikki velvoittavat viranomaisia tekemään yhteistyötä varhaisen puuttumisen mallilla lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin eteen.

Keskuskoulun nuoriso-ohjaaja auttaa opettajia heidän kasvatustehtävässään toteuttaen yhdessä verkostojen kanssa Keskuskoulun Huolenpito-ohjelmaa. Nuoriso-ohjaaja opastaa oppilaita huomaamaan ja huomioimaan koulussa työskentelevät lapset ja aikuiset sekä kannustaa huolehtimaan hyvinvoinnistaan myös vapaa-ajalla. Nuoriso-ohjaaja innostaa oppilaita vaikuttamiseen ja yhteisten asioiden hoitoon oppilaskuntatoiminnan ja vuosittain toteutettavan oppilaiden kuulemiskierroksen avulla. Nuoriso-ohjaaja kuuluu myös KiVa Koulu -tiimiin, jossa painopisteenä on ennaltaehkäisevä työ. Teemme yhteistyötä keskustan alueen nuorisotila Zentran kanssa, joka tarjoaa tilojaan koulun käyttöön erilaisiin teematunteihin sekä oppilaiden ja perheiden tapahtumiin. Koululla toimiva nuoriso-ohjaaja myös tiedottaa Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden palveluista koululaisten iltapäivä-, ilta- ja lomatoimintoihin liittyen. Vuorovaikutuksellisen yhteistyön turvaamiseksi vanhemmat ja opettajat tavoittavat nuoriso-ohjaajan myös puhelimitse, sähköpostitse sekä facebookin kautta.

Tämä opinnäytetyö tuotti Huolenpito-ohjelmaan liitteen, joka sisältää tiedot nuoriso-ohjaajan oppituntien ja työmuotojen sisällöistä. Kyselyin on kartoitettu asiakkaiden: oppilaiden, opettajien ja muun koulun henkilökunnan sekä vanhempien kokemuksia ja tarpeita ajatellen nuoriso-ohjaajan koululla tarjoamaa palvelukokonaisuutta. Kerätty ja analysoitu tieto palvelee Porvoon nuorisopalveluita ja Porvoon koulutuspalveluita yhteistyön kehittämisessä sekä Keskuskoulua Huolenpito-ohjelman päivitystyössä.

Kyselyn tuloksena kirkastui kouluyhteisön kokemukset ja odotukset nuoriso-ohjaajan palvelukokonaisuutta ajatellen. Nuoriso-ohjaajan tulisi olla läsnä, kuunnella ja tarvittaessa auttaa niin aikuisia kuin lapsiakin. Hänen toivotaan edelleen pitävän oppitunteja ja toiminnallisia opetustuokioita ryhmäkäyttäytymiseen, tunne-elämään ja murrosikään liittyen. Vanhemmat toivoivat nuoriso-ohjaajalta tukea vanhemmuuteen järjestämällä entistä useammin teemallisia vanhempainiltoja keskusteluineen ja entistä helpompaa tavoitettavuutta.

Opinnäytetyö esittelee muiden nuorisotyön palveluja tuottavien tahojen sekä koulujen ja oppilaitosten sovellettavaksi yhden moniammatillisen yhteistyön mallin. Kyselyn tulokset osoittavat, että nuoriso-ohjaajan tai yhteisöpedagogin ammattitaitoa hyödyntäen voidaan merkittävästi tukea oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kasvua myös alakoulun toimintaympäristössä. Thomas Gordonin ajatus innostaa minua jat-

kamaan nuorisotyön kehittämistä kouluympäristössä. Hän mainitsee nuorisotyöntekijän opettajan ja vanhempien rinnalla vaikuttamassa lapsen kasvuun.

Hän toteaa, että toisinaan opettaminen on todella palkitsevaa, sillä on riemastuttava kokemus auttaa kaikenikäisiä lapsia omaksumaan uusia taitoja tai oivaltamaan uusia asioita. Tuntuu hyvältä - vanhempana, opettajana, nuorisotyöntekijänä - että voi vaikuttaa lapsen kasvuun ja kokea antaneensa jotakin itsestään rikastuttamaan toisen ihmisen elämää. (Gordon 2006, 21)

Gordonin ajatus kuvaa hyvin minun käsitystäni opettamisesta. Lyhyessä tekstissä tiivistyy monialainen yhteistyö, koulun ja vapaa-ajan välinen yhteistyö sekä kodin ja nuorisotyön välinen yhteistyö. Teksti sisältää myös merkittävän ajatuksen siitä, että aikuisista muodostuva kolmikanta tukee kaiken ikäisiä lapsia. Ajatus ei rajaa mitään ikäryhmää tuen ulkopuolelle. Lasta tai nuorta tulee auttaa myös omaksumaan ja oivaltamaan uusia asioita. Minunkaan mielestäni valmiiksi pureskellun tiedon kaataminen lapsen päähän, varsinkin ryhmäkäyttäytymisen ja tunne-elämän taidoissa, ei johda asioiden todelliseen omaksumiseen. Taitoja pitää päästä käytännössä harjoittelemaan arkielämässä.

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖJEN KUVAUS

Kaikkien aikojen Porvoo -slogan kertoo Porvoon kaupungin pitkästä historiasta ja siitä, että lähes 50 000 asukkaan kaupunki elää vilkkaasti myös nykyhetkeä. Asukasmäärä nousee tasaisesti, mikä haastaa kehittämään kaupungin palveluita. Suomen toiseksi vanhimman kaupungin arkea värittää elävä kaksikielisyys, mikä näkyy myös lasten ja nuorten palveluorganisaatiossa.

2.1 Porvoon kaupungin nuorisopalvelut ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Porvoon nuorisopalveluiden tavoitteena on hyvinvoivat lapset ja nuoret, jotka viihtyvät kotikunnassaan ja haluavat osallistua sen kehittämiseen. (Nuorisopalveluiden Toimintakertomus 2010)

Porvoon kaupungin nuorisopalveluissa työskentelee viidentoista nuorisohjaajan lisäksi hallintoa ja erityisnuorisotyön henkilöstö. Kaksikielisiä palveluita tuottavan tulosyksikön päällikkönä toimii kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja. Nuorisotiloja on kolme. Avoimen nuorisotilatyön lisäksi nuorisopalvelut tuottaa lasten ja nuorten osallisuustoimintaa tukien mm. koulujen oppilaskuntatoimintaa ja Nuorisovaltuuston toimintaa. Yksikkö tuottaa myös haluttuja ja monipuolisia päivä-, retki- ja leiritoimintoja lasten ja nuorten loma-ajoille osana Porvoon kaupungin Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluita.

Koululla tehtävää nuorisotyötä tukevat nuorisolain kohdat, joissa nuorisotyön tarkoituksiksi mainitaan mm. nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen, nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistäminen ja nuorten sosiaalinen vahvistuminen. Kouluympäristössä tehtävä työ myös parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Laki nostaa yhdeksän vuotta täyttäneet lapset, alakoululaiset kolmannesta luokasta ylöspäin, nuorisotyön kohderyhmään. (Nuorisolaki 1 § 72/2006)

Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. (Nuorisolaki 8 § 72/2006)

Nuorisolain mukaan nuorisotyön tehtävä on tukea lapsia ja nuoria ja kehittää heidän kansalaisvalmiuksiaan, jota alakouluikäisten kohdalla voidaan toteuttaa mm. vaikuttamiseen kasvattamisella luokkaneuvostojen, oppilaskuntatyön ja oppilaiden kuulemiskierrosten kautta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen palveluohjelma

Porvoon kaupungin nuorisopalvelut sijoittuvat organisaatiossa Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin ja edelleen Sivistystoimeen. KuVa -palveluiden oman työn suuntaamiseen, koordinoimiseen ja osaamisen välineeksi valmistui viime vuonna Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen palveluohjelma vuosille 2012–2014. Koulussa tehtävän nuorisotyön kannalta KuVa -palveluiden tärkeimmät strategiset painopistealueet ovat:

- hyvinvointinäkökulma on tärkeä osa palveluiden kehittämistä
- palvelut tuottavat elämisen laatua ja edistävät sosiaalista,
- fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia
- syrjäytymisen ehkäiseminen
- palvelut suunnataan kaikenikäisille kuntalaisille
- hyvä laatu saadaan aikaan asiakaslähtöisillä palveluilla ja laajalla yhteistyöllä
- kaikessa toiminnassa mukana henkisen kasvun ja kasvatuksen näkökulma
- olemme valmiit moniammatilliseen yhteistyöhön yli sektorirajojen

Keskeisenä tehtäväalueen toimijoiden tavoitteena on asukkaiden kasvamisen, oppimisen sekä vapaa-ajanmahdollisuuksien edistäminen. Toisena päätavoitteena on asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden sekä viihtyvyyden lisääminen, joten ennaltaehkäisy on tehtäväalueen kaikissa palveluissa tärkeä näkökulma. Tavoitteena on tarjota laadukkaita ja haluttuja palveluita, jotka tuotetaan kustannustehokkaasti.

Sivulla 11 oleva kaavio osoittaa nuoriso- ja koulutuspalveluiden sijoittumisen Porvoon kaupungin organisaatioon. Tulosyksiköt sijaitsevat molemmat Sivistystoimessa mikä onkin koulussa tehtävän nuorisotyön kannalta hyvä ratkaisu, koska työ on suurelta osin ennaltaehkäisevää ja elämäntaitoja opettavaa. (Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden palveluohjelma vuosille 2012–2014)

2.2 Porvoon suomenkieliset koulutuspalvelut ja Porvoon Keskuskoulu

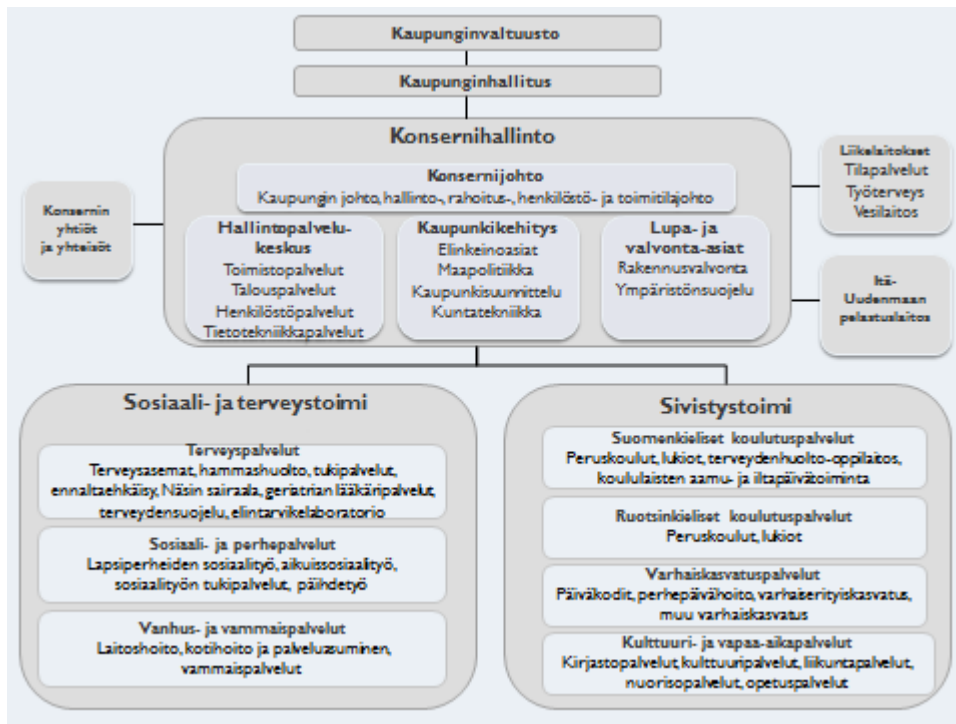
Suomenkielisten koulutuspalveluiden toiminnan tavoitteena on se, että Porvoossa on tarjolla asukaslähtöisesti monipuolista, korkealaatuista ja kilpailukykyistä yleissivistävää perus- ja toisen asteen koulutusta. Suomenkielistä lukio-opetusta tarjoaa Linnankosken lukio. Ammatillista peruskoulutusta ja täydennyskoulutusta tarjoavat ammatilliset oppilaitokset ja erityisoppilaitokset. Suomenkielistä korkea-asteen koulutusta antavat ammattikorkeakoulut Haaga-Helia ja Laurea. Avoimen yliopiston opintoja voi suorittaa Porvoon kansalaisopistossa. (Porvoon kaupungin opetuspalvelut 2012)

Porvoossa on viisitoista suomenkielistä perusopetusta antavaa koulua, joista Keskuskoulu on viidensadan oppilaan oppilasmäärällään suurin alakoulu. Opettajien kolmenkymmenenseitsemän hengen tiimiä johtaa rehtori. Oppilaiden tukena työskentelee myös kaksitoista koulunkäyntiavustajaa ja yksi psykiatrinen sairaanhoitaja. Oppilashuollossa oppilaiden tukena työskentelevät rehtorien lisäksi erityisopettajat, koulupsykologi, koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja.

Oppilaat käyvät kouluaan kahdessakymmenessäkuudessa perusopetusryhmässä, joista kaksi pienryhmää on kielelliseen kuntoutukseen ja kolme pienryhmää sopeutumista tukevaan opetukseen. Lisäksi koululla toimii 3-6-luokilla musiikkipainotteiset luokat. Pienryhmät ja musiikkipainotteiset luokat ovat suomenkielisten koulutuspalveluiden yhteiset.

2.3.Organisaatio mahdollistaa aktiivisen yhteistyön

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut ja siten myös nuorisopalvelut sijoittuvat tällä hetkellä Porvoon kaupungin organisaatiossa sivistystoimeen. Keskusteluja lienee käyty nuorisopalveluiden siirtämiseksi osaksi opetus- tai sosiaalipalveluita. Tämän opinnäytetyön aihealueeseen liittyen nuorisopalvelujen tulisi sijoittua mieluummin opetuspalveluihin, koska nuorisotyö tässä muodossa on enemmän ennaltaehkäisevää ja elämäntaitoja opettavaa. Tämän hetkinen sijainti kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa ei pois sulje yhteistyön tekemistä opetuspalveluiden kanssa vaikkakin toivoisin ennaltaehkäisevään oppilashuoltotyöhön palkattavan työntekijän tai työntekijöitä opetuspalveluiden tai oppilashuollon organisaatioon.

Kuva 1. Porvoon kaupungin organisaatiokaavio

2.4 Monitasoinen koulu nuoriso-ohjaajan työkenttänä

Virallinen koulu

Virallista koulua määritellään koulujen opetussuunnitelmissa ja muissa koulunkäyntiä koskevissa asiakirjoissa. Koulun arkipäivässä se näyttäytyy opetusmenetelminä, oppimateriaaleina, oppikirjoina, opetuksen sisältöinä ja opetuksen ympärille rakentuvana luokahuoneen vuorovaikutuksena. Virallinen koulu viittaa myös koulun sääntöihin ja kouluinstituution muodolliseen hierarkiaan opettajien, koulun muun henkilökunnan ja oppilaiden välillä. (Tolonen 2001, 78)

Tolosen avaus virallinen koulu -käsitteestä kuulostaa opettajan ammattiosaamisen ja opettajan vuorovaikutuksen alueelta. Nuoriso-ohjaajan kosketuspinta viralliseen kouluun esittäytyy tiettyjen oikeuksien mm. tiedonsiirtämiseen liittyvinä määräyksinä. Lukujärjestykset, ja erityisesti niihin sisältyvät nk. tärkeämmät oppitunnit, vaikuttavat jonkin luokan ja nuoriso-ohjaajan yhteisen työskentelyajan löytymiseen. Lähtökohtaisesti kielten ja matematiikan tunteja ei käytetä Huolenpito-ohjelman tunteihin. Pois

rajautuvat myös valinnaisaineiden-, liikunnan- ja uskonnotunnit sekä jakotunnit, jolloin koko luokka ei ole koossa. Alakoulussa tuntien löytyminen on helpompaa, koska luokanopettaja opettaa suurimman osan luokan tunneista.

Koulusta puhuttaessa ensimmäisenä mieleen tulevat oppiaineet, arvosanat ja koulurakennus. Pienen tauon jälkeen yleensä mainitaan luokkakaverit, jolloin ensimmäinen hymynkare yleensä ilmestyy suupieleen. Kouluja ja opintoja useimmille meistä kertyy elämän varrelle enemmänkin. Niiden oppisisällöistä jää mieleen osa. Opitut tiedot ja taidot sulautuvat hiljalleen uusiin oppeihin ja oppipaikka ja tilanne unohtuvat. Niin pitää tapahtuakin, mutta perus- tai kansakouluaikojen ihmissuhteet, hyvät ja huonot, kulkevat muistoissa mukana loppuelämän. Nämä ystävät, tai vihamiehet, muistetaan erityisen hyvin, koska näihin koulutilanteisiin on ollut pakko mennä, halusi tai ei. Koulu on siis muutakin kuin mitä virallisen koulun nimiin voidaan laskea.

Koulua käydään ja koulu on käytävä. Tässä itsestään selvyydessä on idea ajasta, joka alkaa, on ja loppuu. Ajatus kulkemisesta koulun päästä toiseen on fyysinen, sosiaalinen, ajallinen ja älyllinen käytävä. (Paju 2011,20)

Yhdyn Petri Pajun ajatukseen siitä, että koulu on jono eripituisia käytäviä, joissa opettajat saattavat oppilasta tiettyyn risteykseen asti. Yleensä matkaa sujuu hyvin eikä lapsi siirtyessään käytävästä toiseen eksy ja katoa. Eksyminen jossain risteyksessä saattaa nakertaa lapsen turvallisuuden tunnetta ja hivuttaa häntä syrjäytymiseen jo ”koulukäytävän” alkuvaiheessa. Ensin lapsi käy läpi päiväkotivaiheen ja siirtyy samassa tai eri paikassa olevaan esiopetukseen. Ryhmä ja ohjaajat yleensä vaihtuvat. Esikouluvuosi saattaa kestää vain vuoden, jolloin on aika siirtyä kahdeksi vuodeksi koulun alkuopetukseen. Juuri kun ryhmä ja opettaja löytävät yhteisen vireen, ryhmä muuttuu.

”Koulukäytävän” pisin pätkä on alakoulun 3-6-luokat, joiden ajan normaalisti ryhmä ja opettaja pysyvät samana. Onneksi, sillä tässä vaiheessa lapsi käy jo suurta muutosvaihetta lapsuudesta kohti nuoruusvaihetta. Kaikki 5-6-luokkalaisten kanssa työskentelevät tietävät kuinka selkeästi useilla tämän ikäryhmän oppilaista murrosikään tuleminen näkyy ja tuntuu. On harhaluulo, ettei nuorisotyön ammattiosaamiselle olisi käyttöä jo alakoulussa. Opettajan ja ryhmän muutokset voivat tuoda positiivistakin muutosta, erityisesti koulukiusatulle. Kiusattu tai ei, muutosvaiheessa lapsi tarvitsee

tukea. Kuka lasta muutoksissa tukee, ellei opettajalla riitä keskusteluille aikaa ja lapsen koti ei tukea pysty antamaan. Tukea ei riitä ainakaan oppilashuollon taholta, koska sen resurssit käytetään etupäässä korjaavaan työhön. Toivoisin, että nuorisohjaajalla olisi mahdollisuutta tukea myös ihan tavallisia koululaisia heidän pohtiesaan uuteen ryhmään, uusiin luokkakavereihin ja uuden opettajan kanssa toimimiseen liittyviä kysymyksiä. Ennaltaehkäisevää oppilashuoltotyötä tekemällä kaupunki säästää siihen käytetyt varat takaisin korjaavantyön tarpeen vähenemisenä.

Epävirallinen koulu

I

Informaalilla eli epävirallisella koululla tarkoitetaan epävirallista vuorovaikutusta oppitunneilla ja niiden ulkopuolella. Siihen kuuluvat oppilaskulttuurit ja sosiaaliset hierarkiat. Hän jatkaa vielä, että analyttisesti koulun kerrostumat ovat erotettavissa toisistaan, mutta koulun arjessa ne kietoutuvat toisiinsa ja ovat osittain päällekkäisiä, joskus jopa vastakkaisia. (Tolonen 2001,78)

Itsekin opettajana toimineena tiedän kuinka merkittävä osa opettajan voimavaroista, ajatuksista ja työajasta liittyy epävirallisen eli informaalin koulun tasolla työskenteleeseen. Haluan uskoa, ettei kukaan lasten kanssa toimiva ammattilainen jätä puuttumatta esimerkiksi lasten välituntiriitoihin sillä perusteella, ettei se kuulu opettajan tehtäviin. Kun samojen oppilaiden riitojen selvittely on päivittäistä, ja siihen liittyy myös vanhempien keskinäiset välienselvittelyt, kysytään koulun henkilökunnalta motivaatiota nähdä, kuulla ja puuttua. Nyt liikutaan hyvässä ja pahassa epävirallisen eli informaalin koulun alueella, joka on nuorisohjaajan näkökulmasta hänelle ominaista työalaa.

Tutkimuksen näkökulmasta epävirallinen koulu on yhtä tärkeä kuin virallinen. Epävirallinen koulu on myös nuorisokulttuuria ja nuorisolle tyypillistä toimintaa koulun puitteissa. (Tolonen 2001, 142)

Alakoulua käyvä oppilas on virallisen koulun piirissä vain 20–30 tuntia viikossa, riippuen läksyihin ja kokeisiin valmistautumiseen kuluva ajasta. Joillakin lapsilla ei ole vapaa-ajallaan mitään sosiaalista kanssa käymistä koulukavereiden kanssa. Näin saattaa olla erityisesti lapsilla, jotka asuvat taajaman ulkopuolella eikä kukaan koulukavereista asu lähitöillä. Näiden oppilaiden on mentävä heti koulupäivän päätyttyä taksikyydillä tyhjiin kotiin vanhempiaan odottamaan. Useat heidän luokkakavereiden viettää iltapäiviä yhdessä kavereiden kanssa. Sosiaalisen kanssakäymisen ulko-

puolelle jäävät lapset kokevat joskus olevansa ulkopuolisia siten myös luokkayhteisössä.

Epäviralliseen kouluun, tai ainakin ei-viralliseen kouluun, katson kuuluvan myös eri opettajien erilaiset tuulet ja päivät, opettajien maineen ja lempinimet. Oppilaat tunnistavat joidenkin opettajien hyviä ja huonoja päiviä. (Paju 2011, 21)

Nuoriso-ohjaajan tulee olla tarkkana oman ammatillisuutensa suhteen oppilaiden kanssa keskustellessaan. Lasten ja nuorten kanssa tulee osata olla rento, jotta luonnollinen kontakti lapseen syntyy, mutta yhtä aikaa olla vastuunsa tunteva. Aikuisuus pitää lapsille myös osoittaa turvallisuuden tunnetta luodakseen.

Kouluyhteisössä ei voi välttyä tilanteilta, joissa oppilaat kritisoivat nuoriso-ohjaajan kuullen tai nuoriso-ohjaajalle opettajien tai muun henkilökunnan toimintaa. Tässäkin tilanteessa tulee kuunnella lasta siihen pisteeseen, jolloin tietää asiasta riittävästi voidakseen ohjata lasta. Nuoriso-ohjaaja ei voi pettää oppilaiden eikä opettajien luottamusta myöskään epävirallisen koulun alueella toimiessaan. Epävirallinen koulu ulottuu siis myös vapaa-ajalle. Tyypillisin tilanne keskusteluihin on leireillä, joilla eri kouluissa koulua käyvät lapset vertailevat omia koulujaan ja opettajiaan. Nuoriso-ohjaaja ei missään tilanteessa voi lähteä mukaan oppilaiden tunnekuohuihin keskusteluihin heidän arvostellessaan opettajan persoonaa tai hänen tapaansa toimia. Nuoriso-ohjaajan kannattaa kuunnella ja toimia keskustelussa oppilaille aikuisena peilinä ja yhdessä oppilaiden kanssa etsiä ratkaisuja mahdollisiin ongelmiin.

Välitila

Välitilan käsite laajentaa nuoriso-ohjaajan työskentelyaluetta entisestään, koska hän on kouluyhteisön ainut työntekijä, joka työskentelee koulun lisäksi myös oppilaiden vapaa-ajalla. Työ on haasteellista ja vaatii sosiaalista tilannetajua. Joissakin tilanteissa koulussa syntynyttä ”kaveruutta” voi hyödyntää ja vahvistaa vapaa-ajan toiminnoissa, jolloin keskusteluyhteys syntyy luonnostaan. Koululla tavatessaan taas jotain yhteistä leirimuistoa voi käyttää keskustelun avaajana.

Opettamiseen ja oppimiseen keskittyvässä koulutustutkimuksessa oppilaiden kulttuuri ja sosiaalinen yhteisö saattavat unohtua. Nuorten sosiaaliset suhteet vaikuttavat kuitenkin koko kouluyhteisöön. Nuorten sosiaali-

set tilat koulussa syntyvät koulun informaalisella tasolla, toisin sanoen sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta. Koulun sosiaaliin suhteisiin ja nuorten tiloihin kiinnittyy myös nuorten jakama oppilaskulttuurinen taso: nuoret muodostavat käsityksiä itsestään ja toisistaan ystävinä, oppilaina, yhteisössä toimijoina, tulevana menestyjinä sekä sukupuolisina toimijoina, miehinä ja naisina. (Tolonen 2001,15)

Lapselle, joka ei harrasta säännöllisesti jotain vertaisryhmässään, koulu on ainoa paikka missä luoda minäkuvaansa vertaillen itseään ikätovereihin. Sosiaaliset taidot kehittyvät vain niitä ryhmässä harjoittelemalla, onnistumalla, ja epäonnistumalla. Pelkkä kotikasvatus, vaikka se asiallista olisikin, ei pysty kasvattamaan lapsesta ”joukkuepelaajaa” opintoja, tulevaisuuden perhe- ja työelämää ajatellen. Koulussa tulee siis oppia paljon muutakin kuin akateemisia taitoja.

Fyysinen koulu

Myös fyysinen koulu on työskentely-ympäristönä nuoriso-ohjaajan kannalta merkittävä. Nuoriso-ohjaajan tulee olla, fyysisesti ja henkisesti, siellä missä oppilaatkin ovat, muuten läsnäolosta ja oppilaan arjessa elämisestä ei voida puhua. Esimerkiksi kiusaamistilanteita tapahtuu yleensä ennen koulupäivän alkua tai koulun päätyttyä. Samoin välituntitilanteet käytävillä tai koulun pihalla voivat muodostua jopa pelottaviksi tilanteiksi vaikka koulunkäyntiavustajia ja opettajia tällöin paikalla onkin.

Viitaten kyselytteni tuloksiin nuoriso-ohjaajan katsotaan olevan henkilö, jolle kerrotaan asioita, joita vanhemmille tai opettajille ei kerrota. Minua jäi askarruttamaan, että milloin oppilaat asioitaan voivat nuoriso-ohjaajalle kertoa. Ei oppituntien aikana, koska eivät alakoululaiset yleensä halua olla poissa tunneilta. Ei ruokalassa, vaikka nuoriso-ohjaaja oppilaiden pöytiin yleensä asettuukin. Silloin paikalla on aivan liikaa ulkopuolisia korvia. Milloin on se luonnollinen tilaisuus keskustelujen käymiseen?

Jos aikaa koululla tehtävään työhön olisi enemmän, nuoriso-ohjaaja voisi olla säännöllisesti läsnä tietyillä välitunneilla. Koska nuoriso-ohjaajalla ei ole opettajan työstä poiketen valvontavastuuta, hän voisi osallistua oppilaiden toimintaan ja ohjata tarvittaessa oppilaita kiistatilanteiden ratkaisemisessa. Hänen luokseen voisi tulla juttelemaan, mikä lisäisi huolenpidon ja kuulluksi tulemisen tunnetta. Erityisesti alakouluikäinen ei välttämättä vielä osaa tai uskalla hakea keskustelukumppania tai apua

murheisiinsa kodin tai koulun ulkopuolelta. Siksi on tärkeää, että tuki löytyy näistä tutuista elinympäristöistä.

Lisäresurssia välitunneilla läsnäoloon voisi hakea myös yhteistyöllä seurakunnan nuorisotyöntekijän kanssa. Vuorottelemalla ja toimintatapoja sopimalla oppilailla olisi useammin positiivisella tavalla ulkopuolinen aikuinen välituntien arkea jakamassa. Oppilaille voisi tarjota uusia yhteydenottomahdollisuuksia ja keskustelufoorumeita verkkopohjaisen nuorisotyön avulla.

Oppilaiden näkökulmasta luokkahuoneet, käytävät, pihat ja ruokalat olivat julkisia tiloja. Opettajat sen sijaan kokivat luokkahuoneen hyvinkin omaksi tilakseen. (Tolonen 2001, 52)

Nuoriso-ohjaajana luokkatilaan ja luokan sosiaaliseen järjestykseen sujahtaminen ei ole aivan mutkatonta ja sosiaalisen kanssakäymisen kannalta riskitöntä. Alakoulussa luokanopettajat tekevät työtä pääsääntöisesti yhden oppilasryhmän kanssa käyttäen työhön osoitettua luokkatilaa, jota hallitsevat ja jonka oman näköisekseen sisustavat. Huomio on mielestäni merkittävä, kun kouluun tulee uusia opettajia tai nuoriso-ohjaaja aloittaa työskentelyn itselleen uudella koululla. Nuoriso-ohjaajan kannattaa suhtautua hienovaraisesti koulun tilojen käyttöön kunnes on voittanut tilaa normaalisti käyttävän opettajan luottamuksen. Siten nuoriso-ohjaaja ei ymmärtämättömyyttään ikään kuin tunkeudu loukkaavasti toisen reviirille vaan luo pohjaa tulevalle yhteistyölle.

Yhtälailla nuoriso-ohjaajan kannattaa ottaa huomioon opettajien kokemattomuus työskentelyyn nuoriso-ohjaajan kanssa. Kannattaa sopia aika, jolloin rauhassa käydään läpi nuoriso-ohjaajan työnkuvaa ja sen tavoitteita. Näin ennaltaehkäistään mielikuvaa, että nuoriso-ohjaaja olisi seuraamassa tai arvioimassa opettajan työskentelyä sen sijaan, että hän tukisi opettajaa ja oppilaita myönteisen oppimisilmapiirin syntymisessä. Nuoriso-ohjaaja toimii kodin, koulun ja vapaa-ajan välitilassa eikä siinä työskentely vaadi fyysistä työtilaa, vaan henkistä ja fyysistä läsnäoloa siellä missä kulloinkin tarvitaan. Opettajan ja nuoriso-ohjaajan välille voi syntyä luottamuksellinen työparisuhde, jolloin molemmat voivat saada toisiltaan ammatillisesti merkittäviä vinkkejä oman työnsä ja työtapojensa kehittämiseen. Vastaavanlainen synergia voi syntyä myös koulunkäyntiavustajan ja nuoriso-ohjaajan välille, koska työn tavoitteet

ovat näillä ammattiryhmillä kovin samansuuntaiset; oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi, hyvän oppimisympäristön ja -ilmapiirin luominen ja koulussa viihtymisen lisääminen.

3. KESKUSKOULUN HUOLENPITO-OHJELMA

Perusopetuslaki (29 § 628/1998) määrää oppilaan oikeudesta turvalliseen opiskelu-ympäristöön. Turvallisuuteen lasketaan kuuluvaksi fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Huolenpito-ohjelma tekee oppimisympäristön turvallisuuden edistämistä osan kouluyhteisön toimintakulttuuria.

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (Opetushallitus 2010, 5-10) korostetaan myös sitä, miten välittäminen, huolenpito ja myönteinen ilmapiiri kouluyhteisössä edistävät oppilaan kehitystä ja tukevat hyvää oppimista. Oppilaalla on myös oikeus turvalliseen opiskelu-ympäristöön, joka taataan järjestämällä koulutyö niin, että oppilaalla on mahdollisimman suotuisat edellytykset hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle. Itse kouluyhteisön tulee olla turvallinen, ilmapiiriltään kunnioittava ja ystävällinen. Turvallisuutta tai terveyttä vaarantaviin seikkoihin on puututtava heti.

Keskuskoulussa kiinnitetään huomiota myös työhyvinvointiin. Me kaikki, myös oppilaat, olemme koulussa työssä ja me keskuskoululaiset haluamme yhdessä edesauttaa jaksamista ja toisistamme huolehtimista. (Keskuskoulun kotisivu)

Perusopetuslaissa (29 § 477/2003) määrätään, että opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Porvoon Keskuskoululla koottiin vuonna 2008 koulun henkilökunnan, oppilashuollon henkilöstön sekä kaupungin, että seurakunnan nuorisotyön toimesta Huolenpito-ohjelmaan kaikki edellä mainittuun lainkohtaan liittyvät toimet. Ohjelma sisältää ohjeet käytännön toimintatavoista, oppituntien ja teematapahtumien aikataulutuksen luokkatasokohtaisesti sekä tuntien toteuttajan. Ohjelmasta tehtiin

ensimmäinen päivitys kesällä 2009. Ohjelma on henkilökunnan luettavissa sähköisellä tiedotuskanavalla ja se esitellään vanhemmille lapsen aloittaessa koulunsa Keskuskoulussa. Näin vanhemmat ovat tietoisia, mitkä tahot heidän lastaan koulunkäynnissä opetustyön lisäksi tukevat.

Huolenpito-ohjelman avulla jokaisen toimijan erityisosaaminen on saatu osaksi vahvaa ja toimivaa yhteistyötä ja työn tahattomilta päällekkäisyyksiltä välttään. Ohjelma luo kaikille toimijoille, myös opettajille, kuukausiin sidotun aikataulun teematuntien toteutukselle. Aikataulutus helpottaa verkostossa työskenteleviä heidän sovittaessaan kalenteriinsa kouluyhteistyön työtehtävät muiden työtehtävien joukkoon.

Toiminta on avointa ja eri rinnakkaisluokilla koulua käyville oppilaille samanlaatuista. Tuntien teemat ovat vuosittain samat ja sisällöltään kyseisen luokkatason kehitysvaiheelle suunniteltuja. Teemojen painotusta ja sisältöä uudistetaan ajankohtaisuus ja tarpeet huomioiden Ennen Huolenpito-ohjelmaa nuoriso-ohjaajan ja koulun henkilökunnan työaikaa kului tapaamisiin, joissa sovittiin erikseen kunkin luokan teematunneista. Neuvottelut käytiin usein välituntisin opettajahuoneessa tai käytävällä, joten kovin syvällisiin keskusteluihin ei yleensä ylletty. Nyt runko aikatauluineen on olemassa, joten lyhyessäkin tapaamisessa voidaan keskittyä luokkakohtaisen toteutuksen suunnitteluun tai arviointiin sekä yhteistyön jatkoon suunnitteluun. Oppituntien sisältöä voidaan yhteisestä sopimuksesta muuttaa jonkin ajankohtaisen teeman huomioimiseksi, mutta luokkakohtaisia eroja pyritään perustyössä välttämään.

Keskuskoulun Huolenpito-ohjelma takaa ennaltaehkäisevälle oppilashuoltotyölle ja opetussuunnitelman pienille kokonaisuuksille vuosittain toteutuvan kierron, jonka toteutustapa käy ilmi seuraavasta taulukosta.

Taulukko 1. Keskuskoulussa pidetään huolta

	Keskuskoulussa pidetään huolta. Päivitetty Huolenpito-ohjelma vuosiksi 2009-2011.						luokan opettajat
	I lk	II lk	III lk	IV lk	V lk	VI lk	
8.		koululaisena oleminen # kuraattori	terveellinen ruokailu # terv.hoitaja				ryhmäyt- täminen
9.	koululaisena oleminen # kuraattori	koululaisena oleminen # kuraattori	ryhmyyttä- minen # nuorihjaaja				huolenpito- kysely
10.					Murrosikä #terv.hoitaja		1.arviointi
11.	oppilaskunnan- hallituksen kuulemiskierros luokissa 45min # nuoriso- ohjaaja	oppilaskunnan- hallituksen kuulemiskierros luokissa 45min # nuoriso- ohjaaja	oppilaskun- nanhallituksen kuulemiskierros luokissa 45min # nuoriso- ohjaaja	oppilaskunnan- hallituksen kuulemiskierros luokissa 45min # nuoriso- ohjaaja Oot sä mun kaa? # srk Erilaisuus # kuraattori	oppilaskun- nanhallituk- sen kuule- miskierros luokissa 45min # nuoriso- ohjaaja kiusaaminen ryhmä- ilmiönä #psykologi	oppilaskun- nanhallituk- sen kuule- miskierros luokissa 45min # nuoriso- ohjaaja	
12.							
1.			ryhmä- keskustelut # koulu-th			murrosikä fyysisesti # koulu-th	
2.				laillisuus- kasvatus # nuoriso- ohjaaja # poliisi	murrosiän vaikutus kaveri- suhteisiin # vanh.ilta # nuoriso- ohjaaja		
3.						terve elämä # päihdekli- nikka	huolen- pitokysely
4.						yläkoulu- siirtymisen valmistelu #ohr, opet yläkoulu sosiaalisena ympäristönä #kuraattori	kehitys- keskus- telut tarvitta- essa
5.	I-II lk Kiva kaveri -turnaus # nuoriso- ohjaaja #srk	I-II lk Kiva kaveri -turnaus # nuoriso- ohjaaja # srk		itsehoito # koulu-th		yläkoulu- siirtymisen valmistelu #ohr, opet ryhmähenki # nuoriso- ohjaaja	koko koulun turvalli- suus- päivä

3.1 Nuoriso-ohjaajan tuntien teemat ja toimintatavat

Christina Salmivallin näkemys tukee nuoriso-ohjaajan Keskuskoululla käyttämiä opetustapoja, joissa kohderyhmän iästä riippumatta aihepiirejä käsitellään keskusteluja ja toiminnallisia harjoituksia vuorottelemalla. Hänen mukaansa sosiaalisten taitojen opettaminen on monivaiheinen prosessi, johon kuuluu useita askeleita. Keskustellaan mistä taidosta on kysymys ja samalla motivoidaan lasta taitoa harjoittelemaan. Sitten harjoitellaan tunnistamaan miten taitoa voidaan käyttää oikein ja mitä seuraa vääristä valinnoista. Kolmannessa vaiheessa taitoa harjoitellaan leikkien ja draamaharjoitusten avulla ja lopuksi kannustetaan lapsia kokeilemaan ja harjoittelemaan taitoja jokapäiväisessä elämässään. Salmivalli (2000,183)

Nuoriso-ohjaajan pitämien tuntien aikana oppilaat harjoittelevat kyseisen tunnin teeman lisäksi keskusteluun rauhoittumista ja toisaalta aktiivisesti toimintaan osallistumista. Työskentely on yhteistoiminnallista, jossa nuoriso-ohjaaja haastaa oppilaita koko ajan pohtimaan ja osallistumaan keskusteluun. Luokanopettaja ei osallistu aktiivisesti toimintaan vaan seuraa tapahtumia ja tutustuu uuteen opetusryhmäänsä. Tunnin jälkeen aikuiset keskustelevat tuntien sujumisesta ja tekemistään ryhmäkäyttäytymiseen liittyvistä huomioistaan. Mukana tunnilla voi olla myös koulunkäyntiavustaja. Näin luokan kanssa päivittäin työskentelevät saavat uusia näkökulmia luokkan- sa ryhmäytymisprosessin tukemiseen.

3.2 3-lk ryhmäytystunnit

Keskuskoululla toimii suomenkielisten opetuspalveluiden yhteiset musiikkiluokat luokilla 3-6. Koulussa aloittaa siis kolmannella luokalla joka vuosi ryhmä muista kouluista ja kaupungin osista tulevia oppilaita. Alkuopetuksen jälkeen Keskuskoulussa jatkavatkin oppilaat jakaantuvat osittain uusiin opetusryhmiin. Lukuvuoden ensimmäisessä jaksossa, ensimmäisessä kolmesta, panostetaan koko henkilökunnan voimin ryhmäytötaitoihin ja luokan turvallisen oppimisympäristön luomiseen.

3-luokkalaisten tuntipakettiin kuuluu kaksi oppituntia musiikki-liikuntatilassa. Jakso aloitetaan molemminpuolisella tutustumisella. Ensimmäisellä kerralla keskustellaan mm. siitä, mikä nuoriso-ohjaaja on ja mitä hän työkseen koululla ja vapaa-ajalla tekee. Keskustellaan siitä, mitkä ovat lapsen oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet Suomessa ja heidän kotikaupungissaan Porvoossa. Kartoitetaan myös miten lapsi saa mielipiteensä kuuluville ja miten oman elinympäristönsä asioihin voi vaikuttaa.

Toiminnallisten harjoitusten ja keskustelujen teemana ovat ihmisen erilaiset tavat viestiä ja osoittaa tunteitaan. Miten yksilöiden tunnetila vaikuttaa ryhmään ja millä keinoilla oppilas itse voi aktiivisesti vaikuttaa ryhmän toimintakulttuuriin. Keskustellaan erityisesti yksinjäamisestä, syrjimisestä ja kiusatun puolustamisesta. Varmistetaan, että jokainen oppilas tunnistaa myös termeinä kiusaamiseen ja muun väärän käyttäytymisen eron. Tehdään selväksi, ettei Keskuskoulussa sallita kiusaamista ja kerrotaan mitä tulee tehdä, jos itse joutuu kiusatuksi tai huomaa kiusaamista. Tunteilla harjoitellaan edellä mainittuja tilanteita draaman keinoin. Harjoitellen ja keskustellen pyritään myös hälventämään tyttöjen ja poikien välisiä ennakkoluuloja ja rohkaistaan oppilaita rikkomaan sukupuolen mukaista jaottelua.

Tarja Tolosen mukaan jo se, että sukupuolta lähdetään tarkastelemaan kouluissa, tuo esiin koulun taipumuksen vähätellä sukupuolen merkitystä. Esimerkiksi peruskoulun opetussuunnitelmassa sukupuoliero on neutraloitu: oppilaat ovat oppilaita, eivät tyttöjä tai poikia. Hän jatkaa, että luokkahuoneissa sukupuoliero rajaa tilan visuaalisesti ja verbaalisti. Tytöt ja pojat istuvat yleensä erillään luokassa. Tätä jakautumista on joskus kuvattu ”lasiseinäksi”. (Tolonen 2001,33)

Kolmansien luokkien kanssa työskentelyn merkittäviä teemoja ovat pienten ”kaveriryhmien” rajojen hälventäminen. Tavoitteena on ryhmä, joka pystyy toimimaan kokonaisuutena. ”Lasiseiniä” uudessa opetusryhmässä on tyttö-poika -asetelman lisäksi siinä, ketkä ovat alkuopetuksessa olleet samalla luokalla. Myös kaverisuhteet harrastusten kautta saattavat tukea yksittäistä oppilasta, mutta vaikuttaa haitallisesti uuden opetusryhmän ryhmäytymiseen. Näistä teemoista puhutaan oppilaiden kanssa avoimesti, ikätasoon sopivalla tavalla.

Nuoriso-ohjaajan pidettyä tunnit kaikille kolmansille luokille arvioidaan yhdessä luokanopettajien ja oppilashuoltoryhmän kanssa, onko jonkin tai joidenkin luokkien

kanssa tarvetta heti jatkaa ryhmätoiminnan harjoittelua luokkaprojektin muodossa. Viimeistään luokkaprojektiin pyritään saamaan mukaan luokan kanssa toimiva koulunkäyntiavustaja. Näin koko aikuistiimi on tietoinen luokan yhteisistä sopimuksista ja kaikilla on mahdollisuus tukea oppilaita kohti yhteisiä tavoitteita. Projektit koostuvat uusista oppitunneista, joiden teema valitaan ryhmälle sopivaksi. Teema voi liittyä esim. rauhoittumiseen, turvallisen oppimisympäristön löytämiseen tai yhteisten sopimusten tekemiseen. Yksittäisiin oppilaisiin liittyen luokanopettaja voi konsultoida myös oppilashuoltoryhmää.

3.3 4-lk laillisuuskasvatustunnit

Huolenpito-ohjelmaa aloitettaessa tunnit pidettiin helmikuussa. Saatuaamme koko koulun Turvallisuus-teemapäivän joka kevät toteutettavaksi käytännöksi, siirrettiin nämä tunnit pidettäväksi teemapäivään. Tuntien toteutuksesta vastaa nuorisopalvelut. Poliisi on osallistunut tuntien pitämiseen, mikäli he ovat teemapäivän toteutukseen pystyneet osallistumaan. Tunneilla on keskusteltu ja etsitty tietokoneelta tietoa siitä miltä sivustoilta löytyy tietoa Porvoon alueen harrastus- ja vapaa-ajanpalveluista. On myös tuotu esille missä sosiaalisen median ympäristöissä 4-luokkalainen voi turvallisesti liikkua. On keksitty yhdessä oppilaiden kanssa esimerkiksi tilanteita, joiden kautta he ovat oivaltavat mitä tietoja sosiaalisessa mediassa kannattaa jakaa ja mitä ei. On kerrattu kohteliaan, järkevän ja laillisen kännykätietokäytön kohtia. Saako kännykällä ottaa kuvia kenestä tahansa ja missä tahansa ja miten toisesta otettuja kuvia saa käyttää? On pohdittu miten kannattaa toimia, jos joku loukataan tai kiusataan puheluin, tekstiviestein tai facebook-kirjoituksin. Tunnit toteutetaan osuudesta riippuen koulun tietotekniikan luokassa tai perusluokassa. Luokanopettaja auttaa oppilaita teknisissä toiminnoissa. Vetovastuu on nuorisohjaajalla, jolla on usein ollut mukanaan apuohjaajina nuoria tai työharjoittelijoita.

3.4 5-lk tunnit murrosiän vaikutuksista kaveri- ja perhesuhteisiin

Kaksoistunnin pääteema muodostuu ajatuksesta, ettei murrosikä ole sairaus, eikä edes kimppu oireita vaan luonnollinen elämänvaihe, joka on mahdollisuus muuttua, kasvaa ja itsenäistyä. Murrosikä tulee jokaiselle ajallaan ja omalla tavallaan. 5-luokkalainen voi hyvinkin tuntea kehossaan ja mielessään jo murrosiän merkkejä tai olla vielä autuaan tietämätön edessä aukeavasta uudesta elämänvaiheesta. Hänen tunteensa voivat ailahdella nopeastikin ja hän saattaa hyvinkin ravistella perheen ja koulun asettamia rajoja. Hän saattaa tuntea suuria itsenäistymisen tarpeita, mutta yhtä lailla kaivata lapsuuteen ja leikkeihin. Varaudumme yhdessä siihen, että vaikka murrosikä saattaa aiheuttaa haasteita tunteiden hallitsemiseen ei se silti anna lupaa käyttäytyä typerästi.

Tunneilla käsittelemme myös ihastumisen tunteita ja yritetään yhdessä hyväksyä, ettei kaikki tyttöjen ja poikien välinen yhdessä oleminen ole seurustelua. Seurustelu suhteeseen ei ole mikään kiire, mutta myönnetään että ihastumisen tunteita liikkuu pipon sisällä. Pohdimme kuinka tärkeää on huolehtia ystävyys-suhteistaan laajasti, eikä vain viettää aikaansa yhden ihmisen seurassa ja mitä vaaditaan pitkäaikaiselta ystävyydeltä, kun ystävä aloittaa seurustelun. Nauraen toteamme, että tuskinpa se vaihe montaa viikkoa kestää, kun ystävä taas kaipaa lapsuudenystäväänsä lohduttajakseen. Mietimme myös millä tavalla suurta rakkauttaan tai vaikkapa tahtoaan seurustelun lopettamiseen voi ilmaista loukkaamatta toisen mieltä ja kehoa. Huomaamme kirjoittelun, myös mm. facebookin ja puhelimen välityksellä, sisältävän kirjoittamattomia sääntöjä, jotka tulee tuntea ennen kuin näitä välineitä ihmissuhteiden hoitoon käyttää. Toteamme äänensävyjen, ilmeiden ja eleiden puuttumisen sosiaalisen median kirjoittelussa aiheuttavan helposti väärinkäsityksiä ja tarkoituksetonta mielihahaa.

Facebook on tullut lastenkin elämään, halusimme sitä tai emme. Me aikuiset voimme vahvistaa tunnetta siitä, että ilman profiilia voi hyvin elää. Emme voi ohittaa sosiaalisen median käytöstä puhumista vain sillä, että palvelun tarjoaja on asettanut sen käytölle alaikärajan. Niin kauan kuin kukaan ei ikärajaa voi valvoa, pitää meidän kantaa kasvatusvastuamme ja ohjata lapsia ja nuoria myös tässä asiassa. Lasten kanssa puhuttiin siitä, kuinka tärkeää on miettiä ja sitten vasta julkaista kuvia tai kirjoituksia mm. facebookin seinällä. Yhtälailla luotiin luottamusta aikuisiin, jotta lapset antaisivat heille facebook-profiilinsa tunnukset, jos heillä oma profiili on. Keskusteltiin

myös siitä, että facebookin ohjeiden mukaan heillä ei sellaista vielä pitäisi olla ja on vanhempien huolenpitoa, jos he profiilin ovat lapseltaan kieltäneet.

5-luokkalainen imee ympäristöstään vaikutteita ja pyrkii laajentamaan fyysistä elintilaansa. Rohkeimmat haluavat jo liikkua mieluummin kavereiden kanssa kotiympäristön ulkopuolella vaikka valtaosalle perhe ja harrasteryhmät ovat edelleen se tärkein seura vapaa-ajanviettimiseen. Toteamme oppilaiden ja vanhempien kanssa, etteivät aikuiset voi enää sulkea pois kaikkia elämän vaaroja ja peitellä lapsen silmille sopimattomia asioita. Nuoreksi kasvaessa tärkeää onkin hakea aikuisten opastuksella itselleen sopivia arvoja ja periaatteita, joita noudattamalla selviää hankalista tilanteista.

Toteamme, että nyt kannattaa panostaa hyviin neuvottelutaitoihin aikuisten kanssa. Kannustan lapsia kysymään ja neuvottelemaan perheen säännöistä silloin, kun kaikilla vatsa on täysi ja mieliala korkealla. Rohkaisen heitä pysäyttämään vanhempiaan kuuntelemaan ja keskustelemaan, jotta he huomaavat lapsensa kasvavan ja pohtivan maailman menoa. Kannustan perheitä miettimään yhdessä, miten toimia raivon tunteen riepotellessa ja miten sen jälkeen voi löytää sovinnon avaimet. Muistutan vielä, että aikuiset päättävät edelleen, miten kotona tai koulussa toimitaan.

Asetumme hetkeksi vanhempien asemaan ja pohdimme, miksi vanhemmat asettavat rajoja ja miksi he ovat niin uteliaita koskien lastensa asioita. Myönnämme, että vaikka vanhemmat ovat rakkaita, kaikkea emme välttämättä halua jakaa heidän kanssaan. Pohdimme kenen muun kanssa nuoreksi kasvamiseen liittyvistä asioista voisi keskustella.

Nimettömät viestit vanhemmille

Lapsen ei ole aina helppoa pukea ajatuksiaan tai kysymyksiään sanoiksi ja uskaltaa kertoa tunteitaan aikuisille. Varsinkaan, jos perheessä ei ole ollut tapana pysähtyä keskustelemaan. Nuoriso-ohjaaja toimii työssään linkkinä lasten ja aikuisten välillä ja tämä tuntien päätteeksi tehtävä kysely on konkreettinen osa tätä työtehtävää. Oppilaat täyttävät A4 paperille piirrettyyn nelikenttään nimettömästi terveiset vanhemmil-

leen. Viestien tunnistettavuus on tehty mahdottomaksi. Kaikki kirjoittavat samanlaisille papereille lyijykynällä enkä tunne lasten käsialaa.

Kerään viestit ja kirjaan ne koosteksi poistaen kaikki mahdolliset oppilaan tunnistamisen mahdollistavat asiat. Opettajat tai kollegani eivät näe oppilaiden viestejä. Ensimmäiseen lohkoon oppilaat kirjoittavat missä vanhemmat ovat huippuhyviä. Toiseen lohkoon missä vanhemmat ovat kerta kaikkiaan onnettomia aloittelijoita. Kolmannessa lohkossa kysytään ja kyseenalaistetaan sääntöjä ja tapoja toimia. Aikuisilla on tapana keksiä sääntöjä, joiden noudattaminen on helpompaa tietäen niille perusteluita. Oppilaat voivat myös ehdottaa sääntöihin muutoksia ja esittää toiveita. Viimeiseen lohkoon oppilaat kirjoittavat vanhemmilleen vanhempainillan päättävät tervehdykset. Ne saattavat olla iloisia tai vihaisia, mutta aina koskettavia.

3.5 Teemailta 5-lk luokkatason oppilaiden vanhemmille

Huolenpito-ohjelmaan liittyy luokkatason yhteinen vanhempainilta, joka pidetään viikon kuluttua viimeisestä 5-luokkien tuntipaketista. Tilaisuuden vetovastuussa on nuorisohjaaja, joka aloittaa oman osuutensa rehtorin alustuksen jälkeen. Illan aluksi esitellään nuorisohjaajan työtehtävät osana Keskuskoulun Huolenpito-ohjelmaa. Lisäksi kerrotaan nuorisopalveluiden toiminnasta, jolla tuetaan vanhempia ja heidän lapsiaan nyt murrosiän lähestyessä. Tavoitteena on myös tuoda esille nykypäivän nuorten elinympäristöä, joka poikkeaa heidän nuoruudestaan monilla eri tavoin. Nuorisohjaaja nostaa tilaisuudessa esille niitä teemoja, jotka ovat ammatillisen näkemys, kokemuksen ja lasten viestien perusteella ajankohtaisia. Teemat ovat lähes kaikille yhteisiä ongelmatilanteita. Näiden purkamiseen ja ennaltaehkäisyyn nuorisohjaaja antaa käytännön vinkkejä ketään syylistämättä. Vanhempainillan toivotaan vahvistavan vanhempien uskallusta asettaa lapsilleen rajoja ja kannustavan aikuisia pitämään edelleen toisiinsa yhteyttä lasten muuttuessa nuoriksi. Vanhempia kehoitetaan istumaan alas ja kuuntelemaan lapsiaan. Lopuksi heitä vielä rohkaistaan ottamaan yhteyttä tukipalveluihin, jos he kaipaavat keskustelukumppania vanhemmuuttaan vahvistaakseen.

Lasten viestit vanhemmilleen ovat vaikuttavia, hauskoja, huolta herättäviä ja osoittavat vanhemmille heidän lastensa kasvaneen herkkään ja ajattelevaiseen ikään. Viesteistä voi päätellä kuinka suuria kehityseroja ikäluokassa on. Toinen saattaa kertoa äitinsä olevan hyvä lohduttamaan poika-asioissa kun toinen kertoo äitinsä olevan hyvä tekemään piparkakkutaloja. Työntekijänä eniten ajatuksia herättävät viestit, jotka viittaavat perheiden tapaan kurittaa lapsiaan tai viestit, joissa lapsi kertoo niistä pitkistä tunteista, joita hän viettää päivittäin yksin kotona.

Osa viesteistä herättää huolen. Nämä nimettöminä kirjoitetut viestit pysäyttävät ja vakavoittavat onneksi myös vanhempia. Toivottavasti se johtaa muutoksiin suhtautumisessa omiin lapsiin ja herkistää meitä seuraamaan ja suojaamaan lähiympäristössä eläviä vieraampiakin lapsia.

Nuoriso-ohjaaja lukee lasten viestit tämän yhden kerran eikä niihin enää palata. Viestejä ei anneta muiden käytettäväksi. Yksittäisien viestien kirjoittajaa ei selvitetä, koska niin on oppilaille luvattu ja sitä kautta luottamuksellinen asema ansaittu. Vuorottelulla esityksen aikana palkitsevia kiitos-viestejä ja lasten kriittisiä kannanottoja pystyy tilaisuuteen luomaan tunnelman, joka on avoin eikä ketään siinä tarpeettomasti syyllistetä. Asiat tuntuvat meistä aikuisista yhteisiltä, joten niihin voidaan yhdessä keskustellen hakea ratkaisuja. Hersyvää naurua saavat aikaan lasten viestit, joissa vanhempia kehutaan ylitsepuursuavin sanoin, kuten myös viestit, joissa moititaan vaikkapa isän haisevia sukkia. Ilta on aina palkitseva niin vanhemmille, opettajille kuin vetäjällekkin.

3.6 6-lk tunnit itsetunnon ja ryhmähengen vahvistamiseen

Alakoulun päättävien 6-luokkalaisten kanssa valmistaudumme koulunvaihtoon ja pohdimme hyvän itsetunnon ja ystäväpiirin vaikutusta kykyyn kieltäytyä esim. päihteistä. Toteamme, ettei yläkoululaiseksi tuleminen edellytä esimerkiksi päihdekokeiluja, pakota seurustelukumppanin etsimiseen. Luokanopettajan kanssa kartoitamme ryhmän erityispiirteitä ja suunnittelemme tunnit juuri tälle ryhmälle sopiviksi. Tällöin päätämme myös pidetäänkö tuntikokonaisuus osana normaalia koulutyötä vai vaik-

kapa osana leirikoulua, jos sellainen on suunnitteilla. Tuntikokonaisuus on Huolenpito-ohjelman joustavin, koska ryhmälle on ehtinyt muodostua omat ominaispiirteensä ja siten erityistarpeensa. Avainasemassa on luokanopettaja, joka tuntee ryhmänsä parhaiten, joten hän esittää toiveet ja tavoitteet tuntien sisällöstä.

3.7 1-2-lk Kiva kaveri -sähly- tai -jalkapalloturnaus

On mainittava heti aluksi, että nimestään huolimatta tapahtumalla ei ole mitään tekemistä Kiusaamisesta Vapaa Koulu -formaatin kanssa. Kyseessä oleva turnaus järjestettiin tällä nimellä jo vuosia ennen Keskuskoulun liittymistä KiVa Koulu -ketjuun. Koulun salissa järjestettävän aamupäivän pituisen turnauksen tavoitteena on tehdä alkuopetuksen oppilaille tutuksi nuoriso-ohjaajaa eräänä koulun tukiaikuisena. Tapahtuma tarjoaa alkuopetuksenkin oppilaille tunnelmallisen urheilutapahtuman koulutyön lomaan. Välineenä on turnaus, jossa maalitkin lasketaan, mutta alkujuonnossa, ottelun tiimellyksessä ja päätöskeskustelussa tuodaan selkeästi esille vastustajaa ja pelikavereita kunnioittava käytös. Yhtä tärkeänä pidetään oman ja vastustajajoukkueen iloinen kannustaminen sekä taito voittaa ja hävitä rehdisti. Leikkimielisessä turnauksessa kaikki ensimmäiset luokat pelaavat ottelut keskenään ja toiset luokat keskenään. Pienluokkien oppilaat ovat osallistuvat turnaukseen integroituina yleisopetuksen luokkiin. Huolenpito-ohjelmassa nuoriso-ohjaajan työpariksi turnauksen järjestykseen on mainittu seurakunnan nuoriso-työntekijä. Tämä ei ole käytännössä toteutunut ja asiaan pitää palata kehitystyön yhteydessä.

3.8 1-4-lk kuulemiskierros

Vuosittainen kuulemiskierros on koko koulun kattava vaikuttamiseen kasvattamisen menetelmä. Siinä vähintään kerran vuodessa oppilaskunnan hallituksen jäsenet kiertävät työpareina yhdessä nuoriso-ohjaajan kanssa kaikki 1-4-luokat nuorempia oppilaita kuullakseen ja huomioidakseen. Hallituksen jäsenet toimivat kuulemiskierroksen tunneilla puheenjohtajina ja sihteereinä kukin vuorollaan. Nuoriso-ohjaaja toimii kierroksen koordinaattorina ja hallituksen jäsenten tukihenkilönä jokaisella tunnilla. Kier-

roksen aikana välitunnit käytetään työparien jännityksen lieventämiseen ja seuraavan tunnin tehtävänjaon tekemiseen. Oppilaskunnan hallituksen jäsenet pitävät vastaa-
van tunnin myös omissa 5-6-luokissaan varmistaakseen näiden luokkien järjestelmäl-
lisen ja suunnitelmallisen kuulemisen.

Oppitunnin aikana kysytään sovitun järjestelmän mukaisesti koulumatkaan, koulupi-
haan, käytäviin, vessoihin, ruokalaan liittyviä toiveita ja huomioita. Myös koulun lä-
hiympäristö tulee huomioitua esimerkiksi kevyenliikenteen väylien, suojateiden ja jul-
kisen liikenteen osalta. Luokkavierailujen tuotokset kootaan ja oppilaskunnan hallitus
päättää, mitkä asiat ryhmä haluaa nostaa esille omalla toiminnallaan ja mitkä viestit-
tää edelleen.

Vuonna 2012 hallituksen jäsenet ovat vierailleet mm. opettajien kokouksessa, naapu-
rissa sijaitsevan yläkoulun oppilaskunnassa, koulun keittiössä ja vahtimestarin pu-
heilla vieden perille Keskuskoulun oppilaiden lähettämät ”risut ja ruusut”. Hallitus teki
myös kirjeen paikallismedioille vieressä kulkevaan vilkkaan tien ajokulttuuriin liittyen.
Muita koulun ulkopuolisille tahoille viestitettäviä terveisiä kirjattiin Aloitekanavaan
nuorisovaltuutetun johdolla.

Vaikuttaakseen oppilaiden omaan toimintakulttuuriin, esim. wc-tilojen siistinä pitämi-
seen, hallitus on järjestänyt omia teemapisteitä koulun Huolenpitopäivän yhteyteen.
Kierroksen myötä esille on tullut esimerkiksi heikosti toimivia juomapisteitä, puutteita
käytäväkelloissa ja naulakoissa eli asioissa, joita me aikuiset emme helposti huomai-
si. Myös vaarallisesti heiluvat osat kiipeilytelineissä ovat tulleet vahtimestarin tietoon
ja siten korjattua. Usein esille nousseeseen ruokalan meluisuuden vähentämiseksi
hankittiin oppilaiden motivointikeinoksi ”meluliikennevalo”. Sen käyttöönotossa oppi-
laskunnan hallitus oli vahvasti mukana.

Kierrosta ei pystyttäisi nykyisellä idealla järjestämään ilman koulun nuoriso-
ohjaajaresurssia. Yksikään opettaja ei voisi irrottautua opetustyöstään useampia päi-
viä kestävästä kierrosta toteuttamaan. Kierros ei aiheuttaisi niin suurta mielenkiintoa,
jos se olisi ”vain” osa oman opettajan pitämiä oppitunteja. Vahvuus syntyy siitä, että
vertaisryhmät, oppilaat oppilaille, keskustelevat omalla kielellään. Samalla vanhem-
mat, 5- ja 6-luokkalaiset, oppilaat oppivat huomaamaan asioita alaluokkien lasten

näkökulmasta. Nuoriso-ohjaaja pystyy tukemaan tapaamisen puheenjohtajaa, jotta keskustelu on rakentavaa. Kierroksen aikana nuoriso-ohjaaja tapaa säännöllisesti kaikki 1-4-luokat ja tulee siten lapsille tutuksi ”lasten äänitorvena toimijaksi”.

Jo kolmena vuotena, kuulemiskierroksen yhteydessä, oppilaat ovat luokittain äänestäneet lajin koulun yhteiseen joukkuepallopeliturnaukseen. Parina viimeisenä vuotena laji on ollut jalkapallo. Oppilaskunnan hallitus, yhdessä liikunnan opettajien kanssa, on järjestänyt turnauksen keväisin. Finaalipäivänä on pelattu 1-2-luokkien, 3-4-luokkien ja 5-6-luokkien finaalit koulun viereisellä tekonurmella. Finaalipäivän välitunneilla oppilailla on ollut mahdollisuus osallistua paikallisen jalkapalloseuran ja nuoriso-ohjaajan järjestämiin jalkapalloteemaisiin toimintapisteisiin. Mahdollisuuksien mukaan nuoriso-ohjaaja osallistuu myös muihin koulun yhteisiin tapahtumiin kuten sukulaviesteihin, yleisurheilun pistekisoihin ja juhliin.

Oppilaskuntatyön uusi hanke on yhteistyön aloittaminen Porvoon suurimman ruotsinkielisen alakoulun Kvarnbackens skolan kanssa. Ensimmäinen yhteinen kokous pidettiin maaliskuussa 2012 nuorisotila Zentrassa ja sen tuloksena koulut järjestävät kaksi yhteistä discoa nuorisotilassa kevään aikana. Myös aikuiset ovat kylväneet yhteistyönsiemeniä.

3.9 1-6-lk Huolenpitopäivä, tietoa, taitoja ja toimintaa

Huolenpitopäivän nimellä kulkeva teemapäivä pidetään joka kevät helatorstain aikoihin. Teemapäivän järjestämisen tarve todettiin yhtä aikaa kun Huolenpito-ohjelman tekemistä alettiin suunnitella. Tarve yksittäisten, mutta tärkeiden, kansalaistieto- ja taitoteemojen järjestelmälliselle esiin nostamiselle oli olemassa. Katsottiin myös mm. Poliisin, Pelastuslaitoksen, Liikenneturvan, Punaisen Ristin ja porvoolaisten terveydenhuollon opiskelijoiden sekä muiden asiantuntijoiden kannalta olevan mielekkäämpää osallistua koulun toimintaan suunnitelmallisesti kerran vuodessa kuin, että yksittäiset opettajat heitä jatkuvasti yhteistyöhön pyytäisivät.

Tavoitteeksi otettiin, että jokaisella luokkatasolla olisi yksi vuosittain toistuva teema-tunti, jonka joku ulkopuolinen asiantuntijataho pitää. Oppilaiden siirtyessä luokkata-

solta toiselle, saivat he kuitenkin kaikki sisällöltään samanlaisen opetuksen. Esimerkiksi ensimmäisen luokan oppilailla on joka vuosi ohjelmassaan omasta puhtautudesta huolehtimiseen liittyvä tunti. Toisen luokan oppilailla on pintanaarmujen ja haa-
van hoitoon liittyvä tunti. Kolmasluokkalaiset pääsevät vuosittain tutustumaan pelas-
tuslaitoksen ja sankoruiskun toimintaan ja niin edelleen. Kiinteiden tuntien lisäksi jo-
kaisella Teemapäivällä on ollut vaihtuva teema esim. rentoutuminen, itsestään huo-
lehtiminen jne, Tällöin kiinteiden teematuntien lisäksi päivään on sisällytetty teemaan
sopivaa toiminnallista ohjelmaa.

Iltapäivällä on kaikille yhteistä ohjelmaa koulun pihalla tai viereisellä urheilukentällä.
Tässä tilaisuudessa on pelattu koulun oman jalkapalloturnauksen finaalit ja jumpattu
Kumbaa eli Keskuskoulun Zumbaa. Tänä vuonna näemme pienoislentokoneiden len-
tonäytöksen. Tapahtuman järjestelyihin on osallistunut myös oppilaskunnan hallitus
vähintään antamalla toiveita päivän sisällön suhteen.

Nuorisopalvelut on joka vuosi osallistunut päivän toteutukseen 2-5 henkilön työnteki-
järesurssilla. Ohjaustuntien teemat ovat vaihdelleet koulun tarpeen mukaan. Teemoja
ovat olleet mm. kännykän järkevä käyttö, turvallinen liikkuminen netissä, pihaleikit,
luontoteemat ja kiinteä lakitietous, josta neljänsien luokkien kohdalla mainitsinkin.

4. HUOLENPITO-OHJELMAA TUKEVAT TYÖMUODOT

Huolenpito-ohjelman mukaiseen toimintaan ei kulu nuoriso-ohjaajan koululle varattu
työaika kokonaisuudessaan, onneksi. Aikaa jää myös ympärivuotiselle oppilaskun-
nan hallituksen työn tukemiselle sekä tarpeesta aloitettavien luokkaprojektien ohjaa-
miselle. Tarvetta joustolle on, koska elämä koulussakaan ei aina suju hyvistä suunni-
telmista huolimatta odotetusti. Opettajan on yllättävissä tilanteissa ajoittain mahdo-
tonta irrottautua luokkansa opetuksesta, tällöin nuoriso-ohjaaja voi paikalla ollessaan
toimia lisäresurssina mm. ristiriitatilanteen selvittämisessä.

4.1 Oppilaiden kuuleminen ja vaikuttamisen mahdollistaminen

Oppilaiden kuuleminen ja vaikuttamisen mahdollistaminen voidaan järjestää oppilaskuntatoiminnalla. Toiminnan tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista oppilaita koskevista asioista. (Perusopetuslaki 47 a § 239/2007)

Oppilaskunnan toiminta järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. (Opetushallitus 2010, 6)

Keskuskoulussa opetusryhmät muodostavat luokkatoimikuntia. Nimitystä ei käytännössä juurikaan käytetä, vaan itse kuulemisen mahdollistaminen on tärkeämpää. Useissa luokissa kerätään aloitteita idealaatikkoon, jonka sisältö puretaan luokan omissa kokouksissa. Halutessaan luokka voi lähettää koko koulua koskevat ideat käsiteltäväksi myös oppilaskunnan hallitukselle.

Oppilaskunnan hallituksessa toimivat halukkaat, 5-6-luokkalaisten oppilaiden keskuudestaan valitsevat edustajat, joiden toimikausi on kaksivuotinen. Uusien jäsenten aloittaessa nuoriso-ohjaaja järjestää tutustumis- ja ryhmäytymistilaisuuden, jotta toiminta pääsee käyntiin alusta alkaen turvallisessa ryhmähengessä. Kaksivuotinen toimikausi tuottaa kahden ikäpolven yhteistyön. ”Uusi sukupolvi”, 5-luokkalaiset, tuovat mukaan tuoreita ajatuksia ja uusia toimintaideoita. He tulevat ensimmäisen vuoden aikana tutuksi toiminnan ja sen tavoitteiden kanssa ja rohkaistuvat siten toimimaan sekä itsenäisesti että osana ryhmää.

”Vanha sukupolvi”, 6-luokkalaiset, antavat erityisesti lukuvuoden alkaessa nuoremmilleen vertaistukea ja toimivat esimerkkinä yhdessä suunniteltujen toimintojen vetämisessä. Kevään lähestyessä ei luokkatasolla ole enää merkitystä, koska kaikki tuntevat jo yhteisesti sovitut toimintatavat. Suuressa koulussa järjestely on toimiva. Jos hallituksessa olisi kaikkien luokkatasojen edustus, ryhmä kasvaisi liian suureksi. Nyt ryhmässä on seitsemän oppilasta, jotka kokoontuvat välituntikokoukseen opettajajäsenen ja nuoriso-ohjaajan tuella kerran viikossa. Myös varajäsenet saavat osallistua toimintaan, jolloin ryhmän jäsenluku kaksinkertaistuu. Pidempiä työkokouksia pidetään tarvittaessa, yleensä noin kerran kuussa. Oppilaista muodostuneet pienryhmät kokoontuvat keskenään myös itsenäiseen työskentelyyn jonkin teeman tai tehtävän ympärille.

Ammatillisesti hoidettu perusopetus edistää vuorovaikutusta, yhteistyötä, yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta. Suunnitelmallinen oppilaskuntatyö kuitenkin lisää osallisuuden mahdollisuuksia pitämällä lasten osallisuuden esillä koulun arjessa. Oppilaskunnan hallituksen ja nuoriso-ohjaajan toteuttama kuulemiskierros, katso sivu 28, vastaa vaatimukseen, että erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaiden mahdollisuuksien vaikuttaa omaan ja yhteiseen työskentelyyn sekä toimintaympäristöön. Kuulemiskierros pureutuu juuri tämän kouluyhteisön ja sen lähialueiden asioihin ja toimii juuri tämän ikäryhmän lähtökohdista toimivana vaikuttamiskanavana. Toimintamuoto vastaa siis myös nuorisolain velvoitteisiin.

Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. (Nuorisolaki 8 § 72/2006)

Oppilaiden ja henkilökunnan arkinen vuorovaikutus on tärkein osa lasten kuulemista ja huomioon ottamista. Vaikuttamiseen kasvattaminen on osa koulun toimintakulttuuria. Säännöllisesti toteutettava, rakenteessa oleva järjestely takaa kaikille oppilaille tasapuoliset mahdollisuudet oppia keinot vaikuttamiseen ja omien mielipiteiden esittämiseen.

4.2 Yhteistyö oppilashuoltoryhmän kanssa

Kouluyhteisön yleistä terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa voidaan kehittää moniammatillisessa yhteistyössä. Tällöin oppilashuollon yhteistyöhön voi osallistua eri toimijoita salassapidon estämättä toisin kuin yksittäistä oppilasta koskevassa asiassa. (Perusopetuslaki 642/2010)

Oppilashuollon tavoitteena on kehittää sellaista kouluyhteisön toimintakulttuuria, jossa sekä edistetään emotionaalista ja fyysistä turvallisuutta että kyetään toimimaan yhteisöä uhkaavissa ongelma- ja vaaratilanteissa. Oppilashuolto toteutetaan sekä koulun ja kodin yhteistyössä että moniammatillisessa yhteistyössä. (Perusopetuslaki 642/2010)

Kaikki edellä mainittu tukee nuorisotyön ja opetustyön välillä tehtävää yhteistyötä. On suorastaan ihme, että tähän yhteistyön muotoon on herätty vasta viime vuosina.

Porvoon Keskuskoululla nuoriso-ohjaaja osallistuu oppilashuoltoryhmän työhön silloin kun ryhmässä ei käsitellä yksittäistä oppilasta koskevia tietoja. Hän toimii osana oppilashuoltoryhmää ennaltaehkäisevää työtä suunniteltaessa ja toteutettaessa. Yksittäisissä työtehtävissä hän voi työskennellä yhteistyössä oppilashuoltoryhmän varsinaisten jäsenten kanssa, mutta aktiivinen yhteistyökumppani on kuitenkin luokanopettaja ja tarvittaessa koulunkäyntiavustaja. Yhteydenpito oppilashuoltoryhmään tapahtuu rehtorin kautta. Rehtori myös välittää tiedon luokkaprojektin tarpeesta ja pyytää ottamaan yhteyttä luokanopettajaan.

Oppilashuollon tehtävänä on osana kouluyhteisön toimintakulttuuria kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa. (Opetushallitus 2010, 43)

Keskuskoulun toimintakulttuuriin kuuluu, että oppilashuoltoryhmä tapaa jokaisen luokanopettajan syyskuussa tehden alkukartoituksen koko koulun oppilashuollollisesta tilanteesta. Samalla selvitetään kunkin luokan oppilashuollollinen tarve ja priorisoidaan syksyn oppilashuoltotyön tukitoimet. Tässä yhteydessä arvioidaan yksittäisille oppilaille tarvittavat tukitoimet ja tarve perustaa oppilaan tilannetta hoitamaan pienempiä oppilashuoltoa edustavia ryhmiä. Esimerkiksi oppimisvaikeusasioiden selvityksessä kokoontuu huoltaja, luokanopettaja, erityisopettaja ja koulupsykologi. Näissä pienryhmien tapaamisissa sovitaan ja aikataulutetaan yksilötasolla tukitoimet, joilla ehkäistään syrjäytymistä puuttamalla mahdollisimman varhain oppimisvaikeuksiin ja käytösongelmiin. Kiireellisissä tapauksissa oppilashuollollista apua saa nopeasti pienemmälläkin ryhmällä. Akuuttiryhmän, rehtori/apulaisrehtori ja 1-2 oppilashuoltoryhmän jäsentä, saa kokoon tarvittaessa jo saman päivän aikana.

Oppilashuoltoryhmä tekee resurssiensa puitteissa myös ennaltaehkäisevää työtä luokissa ja koulun eri tapahtumissa. Keskuskoulun Huolenpito-ohjelma toimii käsikirjana ja aikatauluttajana oppilaiden ja henkilökunnan hyvinvointia kehittävässä toiminnassa. (Keskuskoulun Turvallisuussuunnitelma 2012)

Oppilashuoltotyö mielletään usein liittyvän vain korjaavaan työhön. Perusopetuksen opetussuunnitelmassa kuitenkin kouluja kehoitetaan tukemaan yhteisöllisyyttä edistämällä oppilaan ja huoltajan osallisuutta kouluyhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä. Oppilashuollolla todetaan edistettävän myönteistä vuorovaikutusta ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä. Oppilashuollon tulee tarvittaessa puuttua ongelmiin.

Oppilashuollon tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kasvuympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia. (Opetushallitus 2010, 43)

Opetussuunnitelmaa lukiessa käy ilmi, että ennaltaehkäisevä työ kuuluu oppilashuollon tehtäviin. Riittävätkö käytössä olevat työntekijäresurssit tämän tehtävän suorittamiseen? Mielestäni ei. Porvoossa on jo vuosia ollut pulaa oppilashuollon palveluista. Asiantuntemukseni ei riitä arvioimaan sitä, onko kyse siitä, että ammattitaitoista henkilökuntaa ei ole ollut tarjolla vai siitä ettei kunnan talous ole antanut myöten riittävästi henkilöstöä palkata. Koen, että nuorisotyö tekee kouluissa ennaltaehkäisevää oppilashuoltotyötä. Korjaavaakin työtä tehdään, varsinkin erityisnuorisotyön piirissä, ja silloinkin rinta rinnan oppilashuollon kanssa.

4.3 Luokkaprojekteja tarpeen ilmetessä

Huolenpito-ohjelma raamittaa arjen suunnitelmallista työtä, mutta suunnitelmalliset tukitoimet eivät aina riitä tavoitellun tilan saavuttamiseen. Oppilashuoltoryhmä, luokanopettaja ja nuoriso-ohjaaja voivat sopia luokkaprojektista, jossa eriytetään Huolenpito-ohjelman tavoitteita luokkakohtaisiksi. Luokkaprojekti voidaan aloittaa, jos oppilashuoltoryhmän ja luokanopettajan muodostamassa tiimissä herää huoli jonkin luokan oppilaan tai oppilaiden koulussa viihtymisestä, turvallisuuden tunteen häiriintymisestä tai huomataan jonkin muun seikan häiritsevän oppilaiden hyvinvointia. Luokkaprojekteissa teemat ja toimintatavat eriytetään luokan tarpeen mukaan. Nuoriso-ohjaaja kartoittaa tilannetta ilmiönä kokonaisen luokan tai luokkatason näkökulmasta yhdessä opettajan ja koulunkäyntiavustajan kanssa. Yhdessä tehtyjen huomioiden perusteella nuoriso-ohjaaja suunnittelee ja toteuttaa keskusteluihin ja toiminnallisuuteen perustuvan tuntikokonaisuuden. Tuntien määrä vaihtelee, mutta yleensä projektiin käytetään 2-6 tuntia. Ryhmän hyvinvoinnin kehitystä seurataan ja tarvittaessa suunnitelmaa muutetaan. Kuraattori, psykologi ja opettaja tukevat tarvittaessa tilanteessa yksittäistä oppilasta. Arviointia tehdään tiiminä, jossa koulunkäyntiavustajalla on merkittävä rooli, koska hän on oppilaiden mukana koko päivän. Luokkaprojekteja voidaan toteuttaa silloin kun nuoriso-ohjaajan kouluyhteistyöhön varattua tuntiresurssia on vapaana.

4.4 Osana KiVa Koulu -toimintaa

Väkivallalla tarkoitetaan kiusaamista tai häirintää, joka voi olla suoraa tai epäsuoraa sanallista tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista koskemattomuutta. (Opetushallitus 2010, 45)

Valtakunnallinen Kiusaamisesta Vapaa -koulu on loistava tietopaketti kouluille. Se sisältää tutkittua tietoa, valmiita materiaaleja ja toimintamalleja, joita voidaan soveltaa kaiken kokoisiin kouluihin. Pelkkä hyvä materiaali ei riitä kiusaamisen ennaltaehkäisyssä. Ennaltaehkäisevä työ, eli jo loukkaavaan käytökseen puuttuminen, vaativat koulun henkilökunnalta aktiivista halua puuttua oppilaiden käyttäytymiseen. Keskuskoulun kohdalla KiVa Koulu -paketista on poimittu tälle koululle tarpeellisia osia tukemaan työtä Huolenpito-ohjelman puitteissa. Opettajat teettävät vuosittain luokallaan oppilaiden sosiaalisiin suhteisiin pureutuvan kyselyn. Sen avulla pyritään selvittämään hyvää luokkahenkeä rakentavia tai sitä nakertavia oppilaita. Tulosten perusteella opettaja tekee töitä tilanteen korjaamiseksi. Tarvittaessa oppilashuoltoryhmä yhdessä luokanopettajan kanssa pohtivat tilanteeseen sopivia lisätoimia esimerkiksi nuoriso-ohjaajan vetämää luokkaprojektia. Nuoriso-ohjaaja on KiVa Koulu -tiimin jäsen, mutta osallistuu toimintaan ennaltaehkäisevään työn merkeissä

Tuomittavan toiminnan tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai kouluyhteisön ulkopuolinen henkilö. (Opetushallitus 2010, 45)

Edellinen pykälä pysäytti minut miettimään kyselyssäni saamiani vastauksia. Eräs vanhempi kirjoitti koulun tarvitsevan koulun ulkopuoleisen aikuisen, jolla ei ole valta-asemaa lapsiin. Kaikkien vastaajaryhmien vastauksissa todettiin koulun tarvitsevan aikuisen, jolle kerrotaan niistä asioista, joista ei opettajille tai vanhemmille puhuta. En ole tällä koululla törmännyt tilanteeseen, jossa oppilas olisi kertonut jonkun koulun aikuisen häntä huonosti kohtelevan. Lapsen katoen kohtelu kouluympäristössäkin on kuitenkin mahdollista. Yhtälailla lapsen kaltoin kohtelu kotona voi tulla nuoriso-ohjaajan tietoon, jos luottamuksellinen suhde oppilaaseen on onnistuttu luomaan.

5. OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA

5.1 Työkokemuksella ja uteliaisuudella kerättyä tietämystä

Olen työhistoriani aikana toiminut vuoden mukautetun opetuksen 3-4-luokan erityisopettajana, vuoden laaja-alaisena erityisopettajana sekä vuoden yleisopetuksen ensimmäisen luokan luokanopettajana. Siirtyessäni vuonna 2004 vakinaiseen työsuhteeseen Porvoon nuorisopalveluihin, silloiseen nuorisotoimeen, aloitin nuorisohjaajana Porvoon Keskuskoululla. Minulla on siis kahdeksan vuoden mittainen työkokemus nuorisotyöstä tällä samalla koululla. Kiinnostukseni ja uteliaisuuteni voimalla olen koko ajan seurannut nuorisotyön kentän asenteiden muuttumista suhteessa koulussa tehtävään nuorisotyöhön.

Yhteisöpedagogin opintojeni päättävän opinnäytetyön aiheen valinta on siis luonnollinen valinta työurani tähän vaiheeseen. Aloitin opinnäytetyöni toteutuksen ottamalla yhteyttä suomenkielisten koulutuspalveluiden ja Porvoon Keskuskoulun johtoon saadakseni vahvistuksen sille, että työlleni olisi tilaus nuoris- ja koulutuspalveluiden yhteistyön kehittämisessä. Asetin itselleni tavoitteeksi myös mallintaa yksityiskohtaisesti palvelukokonaisuutta siten, että opinnäytetyö palvelee muita kouluja ja oppilaitoksia heidän pohtiessaan yhteistyön muotoja yhdessä paikallisen nuorisotyön kanssa.

Keskustelin nuorisopalveluiden johdon kanssa työni tavoitteista. Porvoon nuorisopalveluiden ja koulujen välisestä yhteistyöstä valmistuu nyt yhtä aikaa toinenkin opinnäytetyö. Yhteisöpedagogiksi valmistuvan Nina Siltakorven työ kartoittaa nuorisopalveluiden ja koulujen tekemää yhteistyötä laajemmin. Sovimme näiden töiden sisällöistä ja tavoitteista siten, että ne tukevat ja täydentävät toisiaan. Saatuani molempien työyhteisöjeni näkökulmat löysin työhöni punaisen langan ja aloitin käytännön työt. Aloitin lukemalla koulunuorisotyöstä tehtyjä opinnäytetöitä, koulun yhteisöllisyyteen ja sen kehittämiseen liittyvää kirjallisuutta. Olen tutustunut nuorisolakiin, perusopetuslakiin ja opetussuunnitelmaan niiltä osin kuin ne aihettani käsittelevät.

Saadakseni aiheestani uutta tietoa, ja asiakasryhmäni, näkökulman tein koululla kyselyt, joissa kysyin oppilaiden, opettajien, oppilashuollon henkilöstön, koulunkäyn-

tiavustajien sekä vanhempien kokemuksia ja toiveita nuoriso-ohjaajan tuottamasta palvelukokonaisuudesta. Analysoin kyselystä saamani vastaukset saadakseni esille koulun kannalta merkittävimmät työmuodot. Kirjoitin johtopäätöksiin myös omaan työkokemukseeni ja kyselystä esille nousseisiin kehityskohtiin liittyviä kehitysehdotuksia.

5.2 Johtolankana palvelumuotoilun menetelmä

Näin tuttua asiaa tutkiessani koin tarvitsevani tutkimusmenetelmän, joka pakottaisi minut tarkastelemaan aiheittani ulkopuolisin silmin. Päätin palvelumuotoilun työtapaa noudattaen tutkia syvällisesti nuoriso-ohjaajan palvelukokonaisuuden pieniltäkin tuntuja yksityiskohtia hahmottaakseni sitä kautta kokonaisuuden. Viittaan työssäni perusopetus- ja nuorisolakiin sekä perusopetuksen opetussuunnitelmaan löytääkseni perustelut sille, miksi nuoriso-ohjaajan tekemä ennaltaehkäisevä oppilashuoltotyö kannattaa aloittaa jo alakouluikäisten kanssa toimien.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu on soveltanut palvelumuotoilun menetelmää auttaakseen yrityksiä, julkisten palveluiden tuottajia ja taloudellista hyötyä tavoittelemattomia yhteisöjä kehittämään palveluitaan käyttäjälähtöisesti. Palvelumuotoilussa käyttäjälähtöisyyden kanssa yhtä merkittävä lähtökohta on palvelun tarjoajan liiketoiminnalliset tavoitteet tai julkisen sektorin kustannustehokkuuden tavoitteet. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2011)

Palvelumuotoilulla voidaan luoda uusia palveluita tai kehittää jo olemassa olevia. Palvelumuotoilulla on kaksi tavoitetta: asiakkaat ovat tyytyväisempiä ja sitoutuneempia sekä se, että palvelun tarjoajan palvelutuotanto tehostuu. Tässä vaiheessa pohdiskelua on hyvä muuttaa palvelumuotoilun käsitteistöä opinnäytetyön teemaan, nuorisotyöhön ja koulumaailmaan sopiviksi. Puhukaamme siis asiakkaiden sijaan oppilaista, opettajista, koulun henkilökunnasta ja vanhemmista, jotka vastaanottavat tai käyttävät nuoriso-ohjaajan palveluita. Palveluilla tarkoitetaan nuoriso-ohjaajan Porvoon Keskuskoululla tarjoamia tekoja; läsnäoloa, tukea, oppitunteja tai tarvittaessa mahdollisuutta yhteydenottoon.

Palvelumuotoilussa mahdollistetaan asiakkaan osallistuminen palvelun kehittämiseen. Nuorisotyön kielellä voitaisiin puhua siis osallistamisesta tai osallistumisen mahdollistamisesta. Palvelumuotoilun etuja ovat asiakaskeskeinen ja kokonaisvaltainen palvelukokemuksen suunnittelu. Palvelumuotoilussa puhutaan siis palvelukokemuksesta, jonka nuorisotyön käsitteellä kuvaisin oppilaan kohtaamiseksi ja hänelle sillä hetkellä tarjottavasta tuesta tai opastuksesta. Oppilaan kohtaamista ei voi täysin suunnitella tai määrittää etukäteen, koska kohtaamiseen liittyy aina niin oppilaan kuin nuoriso-ohjaajankin henkilökohtaisia merkityksiä, arvoja ja odotuksia. Palvelumuotoilulla pyritään kuitenkin varmistamaan, että kokemus on selkeä ja johdonmukainen, ikään kuin tasalaatuinen. Näin ollen esimerkiksi oppilaan kokemusta voidaan ohjata haluttuun suuntaan. Esimerkkinä voidaan esittää nuoriso-ohjaajan läsnäolo välitunnilla. Nuoriso-ohjaaja on pihalla sovittuina aikoina juuri oppilaita varten, eikä hän aiheuta oppilaalle pettymystä käyttämällä ajan välituntia valvovan opettajan kanssa keskustellen. Keskustellessaan oppilaan kanssa nuoriso-ohjaaja kuuntelee ja tarvittaessa sopii uuden ajan ja paikan keskustelun jatkamiseksi. Näin hän sitouttaa oppilasta palveluiden käyttäjäksi.

Palvelumuotoilussa puhutaan myös kontaktipisteistä, jotka voivat olla henkilöitä, välineitä ja paikkoja. joiden välityksellä asiakas on vuorovaikutuksessa palveluntarjoajan kanssa. Koululla nuoriso-ohjaaja itse on tärkein kontaktipiste.

Asiakaspalvelijat ovat avainasemassa palveluyrityksen brändin rakentamisessa. (Tuulaniemi 2011, 53).

On hienoa, että nuorisopalveluilla on oma nuorekas logo ja oma kevään vihreä tunnusväri omaa nuorisotyön brändiä tukemassa. Avainhenkilöt, kontaktipisteet, ovat kuitenkin nuorisotyötä tekevät työntekijät itse. He tavallaan toimia, tavallaan puhua brändistään ja sen taustatahoista luovat kuvan omasta tuotteestaan eli nuorisotyön tarjoamista palveluista.

Vuorovaikutuksen välineenä voi toimia myös facebook tai kuten opinnäytetyössä olen esittänyt nimettömien viestilappujen lähettäminen. Palvelumuotoilun prosessissa yritetään ymmärtää, millaista hyötyä ja palveluita asiakkaat kontaktipisteissä haluavat.

Tätä selvitetään tutkimusvaiheessa, jonka tässä opinnäytetyössä olen toteuttanut. Tiedon lisääntyessä voidaan kontaktipisteitä suunnitelmallisesti kehittää.

Palvelumuotoiluun liittyy myös termi palveluekosysteemi, joka laajasti ajateltuna tarkoittaa järjestelmää, johon palvelu kuuluu. Porvoon Keskuskoulun ja Porvoon nuorisopalveluiden yhteistyössä palveluekosysteemiin kuuluvat kaupungin strategiat, tavoitteet ja taloudellinen tilanne. Merkittävässä osassa ovat myös lait, joista tärkeimmät tässä tilanteessa ovat perusopetuslaki ja nuorisolaki. Ne määrittävät ja raamittavat kunnan tarjoamia palveluita. Lisäksi yhteistyön ekosysteemiin vaikuttavat sekä koulun että nuorisopalveluiden henkilöstön ja johdon arvot sekä mielipiteet. Uusiutumisen tarpeita yhteistyölle luovat tekniikan kehitys ja yhteiskunnalliset suuntaukset. Esimerkkinä Facebookin käyttö yhteydenpitokanavana oppilaisiin ja vanhempiin.

Markkinoinnin tavoitteena on saada asiakkaan huomio ja kertoa tuotteesta. Viestin tarkoitus on herättää mielenkiintoa, joka muuttuu mielihaluksi. Mielihalu toivottavasti ohjautuu toiminnaksi eli ostopäätökseksi tai muuksi tavoitelluksi aktiviteetiksi. (Tuulaniemi 2011, 43)

Nuorisotyön palveluja tulee markkinoida. Kuntasektorilla nuoriso-ohjaajan tulee muotoilla palvelunsa asiakkaalle haluttavaksi ja markkinoida palveluitaan aktiivisesti. Nuorisotyön ammattimaisuus ja monipuolisuus eivät ole kovinkaan tunnettuja varsinkaan kouluympäristössä. Tiedottamista ja markkinointia pitää siis tehdä, koska panoksena ei ole enempää tai vähempää kuin nuorisotyön ammattilaisten työllistyminen. Esimerkiksi jos vanhemmat eivät koululla tiedä nuoriso-ohjaajan palvelukokaisuudesta, ei myöskään synny toivottavaa yhteydenottoa vaikka tarve nuoriso-ohjaajan tuelle olisikin. Tällöin syntyy harha, jonka mukaan tarvetta ei olisi olemassa ja kyseisen sektorin työntekijöitä tai taloudellisia resursseja voidaan vähentää.

Palvelumuotoilussa voidaan myös kehittää prototyyppejä, joilla palveluja voidaan testata ennen palveluiden käyttöönottoa. Opinnäytetyötä tehdessäni en näe minulla olevan mahdollisuutta prototyyppien pohdintaan vaan keskityn palvelumuotoilun tutkimusvaiheeseen. Uskon palvelukokonaisuuden kehittämisen olevan kuitenkin mahdollista omaan työhöni liittyen.

Palvelumuotoilussa keskitytään asiakkaan odotuksiin ja kokemuksiin. Näitä olen kyselylomakkeella kysynyt oppilashuoltoryhmän jäseniltä, opettajilta, koulunkäyntiavus-

tajilta ja 5-luokkien oppilaiden vanhemmilta. Tässä menetelmässä etusijalle nousevat empaattinen ajattelu, käyttäjätutkimus ja käyttäjäkeskeisten muotoilumenetelmien hyödyntäminen. Näistä saatuja tietoja sovelletaan myöhemmin Huolenpito-ohjelman kehittämiseen.

Huolenpito-ohjelman kehittämiseen tarvitaan tietoa opetussuunnitelmasta, tietoutta lakien sisällöistä sekä ymmärtämystä verkostoyhteistyön menetelmistä. Kehittämistyön kannalta merkittäväksi muodostuu se kuinka luovasti osaan palvelumuotoilun hengessä hyödyntää muiden alojen osaamista ja menetelmiä. Kuinka hyvin osaan luoda Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuudesta brändiä, jota voidaan soveltaen hyödyntää muilla kouluilla.

Palvelun kehittämiseen kytketään tarvittaessa osaamista ja menetelmiä eri aloilta, kuten arkkitehtuurista, markkinoinnista ja brändäyksestä, henkilöstön kehittämisestä, käyttöliittymä- ja vuorovaikutussuunnittelusta sekä kulttuuritutkimuksesta ja käyttäytymistieteistä. Monialaisen yhteistyön avulla oppilaan, opettajien ja koulunhenkilökunnan sekä vanhempien palvelupolut ja kontaktipisteet saadaan suunniteltua niin, että kohtaamisen kokemuksesta tulee yhteneväinen.

Motivoituneen henkilökunnan ja sujuvan yhteistyön avulla päästään järkevään ajankäyttöön ja tasalaatuiseen palvelutuotteeseen. Asiakaslähtöinen palvelu tuottaa oppilaille, opettajille ja koulunhenkilökunnalle sekä vanhemmille yksilöityä palvelua, jota muut eivät pysty tuottamaan. Siksi nyt palvelua kehitettäessä pyritään ymmärtämään koulun ja nuorisotyön yhteisiä tavoitteita ja loppukäyttäjän eli oppilaan tarpeita entistä paremmin. Pyritään ensin tiedostamaan odotukset ja myöhemmin tunnistamaan mahdollisia uusia tarpeita. Tutkimusvaiheen jälkeen aineettomien palveluluiden tuotemuotoilussa käytetään, sosiaali-, kulttuuri- ja käyttäytymistieteiden sekä käyttäjätutkimuksen menetelmiä. Työyhteisössäkkin kaivataan onnistumisen kokemuksia ja ihmiset arvostavat sitä, että asiat sujuvat helposti. Oppilaan ja vanhemman ilahduttaminen kasvatustyössä on yhtä tärkeää kuin asiakkaan ilahduttaminen liike-elämässä.

Ihminen on osa palvelua. Palvelumuotoilun yhteydessä puhutaan asiakkaan palvelukokemuksesta. Asiakas on aina osa palvelutapahtumaa, ja hän muodostaa kokemuksensa palvelusta joka kerta palvelutapahtumassa henkilökohtaisesti uudestaan. (Tuulaniemi 2011, 26)

Ei siis riitä, että nuoriso-ohjaaja kohtaa lapsen tai vanhemman kerran kuunnellen ja tukien, vaan aikuisen tulee olla aina valmis kohtaamaan heidät uudelleen ja pyrkiä ylläpitämään asiakkaan hyvää kokemusta. Kerran huolenpitoa kokenut odottaa saavansa sitä jatkossakin. Suunnitelmallisella nuoriso-ohjaajan palvelukokonaisuuden suunnittelulla tukeminen on tasalaatuista ja kohderyhmille helpommin hahmotettavaa.

5.3 Palvelumuotoilun vaiheet

Palvelumuotoilun ensimmäinen vaihe on tutkimusvaihe. Tässä opinnäytetyössä olen keskittynyt nuoriso-ohjaajan palvelukokonaisuuden tutkimiseen kyselyiden avulla. Olen selvittänyt oppilaiden, opettajien ja koulun muun henkilökunnan ja vanhempien kokemuksia ja toiveita nuoriso-ohjaajan palvelukokonaisuutta tarkasteltaessa. Tämän tiedon perusteella uskon työssäni voivani parantaa nuoriso-ohjaajan koululla tarjoamia palveluita, mm. Huolenpito-ohjelmaan kirjattua toimintaa. Olen tarkastellut palvelujärjestelmää kokonaisuutena pyrkien tunnistamaan yhteistyöhön vaikuttavat tekijät ja tekijöiden riippuvuussuhteet. Kokonaisuuden kannalta olen kuvannut opinnäytetyössäni myös nuoriso-ohjaajan Huolenpito-ohjelmaa täydentävät työmuodot, koska ne ovat merkittävä osa palvelukokonaisuutta. Olen tutkinut Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuutta asiakkaan tarpeiden näkökulmasta ja heidän kokemustensa pohjalta. Huolenpito-ohjelman tekeminen ja sen kehittäminen on osa nuoriso-ohjaajan kouluyhteistyöpakettin historiaa.

Kun itse palvelu, Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuus, on tämän opinnäytetyön avulla kirjalliseen muotoon saatettu, tiedot asiakasryhmien tarpeista kerätty ja havainnot analysoitu, on aika siirtyä palvelumuotoilun luomisvaiheeseen, joka tulee mahdollisesti palkallisena työnä tehtäväksi. Palvelumuotoilun erityispiirteisiin kuuluu, että palvelun kehittämisen luovaan prosessiin osallistuvat työntekijät ja asiakkaat. Jos olen mukana luomisvaihetta toteuttamassa, toivoisin voivani käyttää apunani myös oppilaita lasten toiveista ja tarpeista kertomassa. Se olisi todellista osallisuutta ja palvelumuotoilua.

Palvelumuotoilussa viimeinen työvaihe ennen käyttöönottoa on arviointi, joka tehdään tässä menetelmässä aineetonta palvelua käsiteltäessä esimerkiksi SWOT-analyysien. Kaikki organisaatiot tarvitsevat työkaluja, joilla laskea ja osoittaa johtajille palvelujen kehittämisen tuottavan sujuvampia työmuotoja, järkevää työajan käyttöä ja siten myös taloudellista tehokkuutta. Nk. tasapainotettu mittaristo tarjoaa organisaation johdolle taloudellisten arvojen ohella tarkasteltavaksi asiakkaan, prosessien ja oppimisen näkökulman. Mittaristo tiivistää johdolle osoitettuihin raportteihin yhtä aikaa tarkasteltaviksi useampia kilpailukykyyn ja tehokkuuteen vaikuttavia näkökulmia. Arvioinnin valmistuttua alkaisi palvelumuotoilun menetelmässä toteutusvaihe, johon esimerkkitapauksessamme liittyisi työntekijöiden motivointia ja kouluttamista sekä sisäistä ja ulkoista tiedottamista. Kun palvelu on uudelleenmuotoilun jälkeen otettu käyttöön, palataan kehitystyön alkuun eli tutkimusvaiheeseen. Näin syntyy kehitystyön päättymätön ringi.

6. AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI

Aloitin aineiston keräämisen keskustelulla oppilashuoltoryhmän kanssa. Esitin suunnitelmani työni sisällöistä, tutkimuksen kohteesta ja pyysin heiltä lisää näkökulmia työni toteutuksesta niin, että se palvelisi myös oppilashuoltotyön kehittämistä. Keskustelun päätteeksi ryhmän jäsenet täyttivät kirjallisen kyselyni. Seuraavaksi kävin keskustelun työn tilaajan kanssa kirjaten hänen toiveensa. Edellisten tietojen perusteella tein kyselylomakkeet eri vastaajaryhmille. Olen analysoinut tyypittelemällä vastauksia niiden sisällön perusteella. Olen kirjannut yksittäisiäkin vastauksia, koska yksittäisetkin ideat ovat merkittäviä Keskuskoululla tehtävän työn kehittämisessä. Jätin analysoimatta opinnäytetyössäni ne kysymykset, jotka liittyivät siihen milloin henkilökunta on nuoriso-ohjaajan palveluita edelleen tarjonnut, koska tekemäni kysymyksenasettelu ei lopulta palvelut opinnäytetyön tavoitetta. Oppilaiden kyselyssä kysyin kaksi valintakysymystä, kyllä ja ei. Jälkeenpäin huomasin, että olisi pitänyt kysyä valinnalle myös perustelut.

Olen tarkoituksella jättänyt kysymättä nuoriso-ohjaajien mielipiteitä koululla tehtävästä nuorisotyöstä. Ne mielipiteet käyvät ilmi aiemmin mainitsemastani toisesta Nina Siltakorven opinnäytetyöstä, joka tukee omaa työtäni kertoen laajemmin Porvoon nuorisopalveluiden ja koulujen välisestä yhteistyöstä.

Oppilaiden vastauksista kirjasin myös yksittäisiä mielipiteitä. Totesin oppilaiden osuutta purkaessa, että olisin voinut tehdä opinnäytetyöni pelkästään oppilaiden mielipiteitä keräämällä. Tämä joukko on se todellinen nuoriso-ohjaajan ”asiakaskunta”, jolla on todellinen asiantuntijuus työn merkityksestä. Seuraavien opintojen opinnäytetyölle on siis jo idea olemassa.

6.1 Oppilashuollon näkökulma

Käsittelimme opinnäytetyösuunnitelmaani 16. helmikuuta 2012 oppilashuoltoryhmän kokouksessa. Ennen keskustelua pyysin oppilashuoltoryhmän jäseniä vastamaan alkukyselyyni. Toivoin näin saavani mahdollisimman erilaisia vastauksia. Kyseilyyn vastasivat rehtori, apulaisrehtori, koulukuraattori, koulupsykologi ja kouluterveydenhoitaja. Yksi koulun erityisopettajista on vastannut opettajien kyselyyn.

Kysyin ensin mitkä nuoriso-ohjaajan työtehtävät tulevat ensimmäiseksi työryhmän mieleen. Tutuimmaksi tehtäväksi nousi ryhmäyttäminen. Seuraavat työtehtävät jakautuivat tasaisesti; linkki vapaa-aikaan, kiusaamisen ehkäisyyn liittyvät toimet, luokkaprojektit ja oppitunnit.

Konkreettisimman hyödyn nuoriso-ohjaaja voi tarjota oppilaille toimiessaan linkkinä vapaa-ajalle ja ollessaan ulkopuolinen kuuntelija, ohjaaja ja tukija. Myös yhteistoimintataitoihin liittyviä oppitunteja pidettiin hyödyllisinä. Eräässä yksittäisessä vastauksessa todettiin, nuoriso-ohjaajan olevan koulussa ”aikuinen, joka on lapsia varten”.

Tyypillisiä yhteistyötilanteita oppilashuoltoryhmän ja nuoriso-ohjaajan välillä ovat Huolenpito-ohjelman suunnittelu ja toteutus. Myös yksittäisten ongelmatilanteiden

toimenpiteiden suunnittelua ja toteutusta pidettiin tyypillisenä tilanteena. Myös tiedotustilanteet koulun ulkopuolisesta toiminnasta muistettiin.

Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuutta toivottiin kehitettävän erityisesti siten, että jokaiselle luokkatasolle olisi toimintaa. Yksittäisessä vastauksessa todettiin, ettei tunnettu yksityiskohtaisesti ohjelman nuoriso-ohjaajan osuutta. Kehitystyötä toivottiin kohdistettavan oppilaiden 6-7-luokan nivelvaiheeseen. Tähän työhön toivottiin myös yläkoulun osallistuvan. Nostettiin esille myös koulunkäyntiavustajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen ja pohdinta voisiko nuoriso-ohjaaja osallistua välituntisin oppilaiden arkeen. Merkittäviä olivat ne huomiot, joissa todettiin, ettei kaikkea tunti-resurssia tuli sitoa kiinteisiin toimintoihin. Näin nuoriso-ohjaajalle jäisi mahdollisuus osallistua joustavasti yllättävien tilanteiden selvittämiseen ja siitä seuraavien toimenpiteiden hoitamiseen.

Oppilashuoltoryhmän käymäni tunnin mittaisen keskustelun jälkeen olin saanut vahvistuksen siitä mitä opinnäytetyöni tulisi käsittelemään.

6.2 Opettajien näkökulma

Keskuskoulussa on 37 opettajaa. Tiistaina 27.3.2012 olin esittelemässä opinnäytetyön ideaa ja jätin opettajille vastattavaksi kyselyn. Kyselyyn sai vastata henkilökohtaisesti tai luokkatasoryhmissä. Pyysin aineenopettajia liittymään luokkatasojen tiimeihin mielipiteensä mukaan saamiseksi. Mahdollistaakseni avoimen keskustelun ja vilpittömän vastaamisen en itse ollut paikalla opettajien kyselyyn vastatessa. Minulle palautettiin kaikkiaan kaksitoista vastauspaperia, jotka kattavat kaikki luokkatasot ja erityisopetuksen.

Aluksi pyysin mainitsemaan kolme tyypillistä tilannetta, jossa opettaja on toiminut yhteistyössä nuoriso-ohjaajan kanssa. Tyypillisimmäksi tilanteeksi mainittiin tuntien pitäminen Huolenpito-ohjelmaan tai luokkaprojekteihin liittyen. Lähes yhtä useassa vastauksessa mainittiin oppilaskunnan hallituksen vierailut luokissa. Keskenään yhtä yleisinä yhteistyömuotoina mainittiin vanhempainillat ja tuki kiusaamistilanteiden selvittämisessä tai luokkahengen häiriintyessä.

Seuraavaksi kysyin, mitä konkreettista hyötyä nuoriso-ohjaajan työstä on Keskuskoulun oppilaille. Tätä totta kai pitäisikin kysyä oppilailta itseltään, koska aikuiset pysytlivät vastatessaan omassa näkökulmassaan. Vastaukset olivat hyvin erilaisia vaikka asioina merkittäviä. Useassa vastauksessa viitattiin teemoina oppilaiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, tunne-elämän huomioimiseen, syrjäytymisvaarassa olevien tukemiseen sekä ongelmien ennakointiin tai niiden ratkaisemiseen. Myös linkki opettajien ja oppilaiden välillä koettiin yhtä merkittäväksi kuin linkki vapaa-aikaan ja nuorisotila Zentraan.

Seuraavaksi kysyttiin, mitä konkreettista tukea sinulle opettajana nuoriso-ohjaajan työstä koululla on. Esille nousivat arkiset, yhteiset työmuodot kuten tuki oppilaskunnan toiminnassa, tuki luokkahengen luomisessa ja tarvittaessa sen ”korjaamisessa”. Mainittiin myös nuoriso-ohjaajan rooli positiivisella tavalla ulkopuolisena, neutraalina, keskusteluapuna riitatilanteiden selvittelyssä sekä Huolenpito-ohjelmaan liittyvä kehitystyö.

Kysymykseen mikä on merkittävin yhteistyötä vaikeuttava tekijä, sain vain kolme tyhjää vastausta. Jotta kehitystyöhön olisi päässyt kiinni asiakaslähtöisesti, olisin toivonut enemmän ja monipuolisempia vastauksia. Merkittävimmäksi seikaksi koettiin nuoriso-ohjaajan kouluyhteistyöhön varatun ajan vähyys. Todettiin myös, että yhteistyön mahdollistavaa yhteistä aikaa nuoriso-ohjaajan kalenterista on välillä vaikea löytää. Vaikeat vanhemmat voivat myös vaikeuttaa yhteistyötä, kuten myös se ettei opettaja aina huomaa pyytää yhteistyön aloittamista. Mahdollinen nuoriso-ohjaajan siirtäminen muihin tehtäviin koettiin myös pelkona. Itse rajallisen työtuntiresurssin tiedostaen oli helpottavaa, että alkuopetuksen, 1-2-luokkien, opettajat kokevat nuoriso-ohjaajan työn olevan tärkeämpää ylemmillä luokilla, vaikka he mielellään yhteistyötä tekisivätkin.

Kyselyssä kysyttiin mitä kohtia Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuudessa tulisi kehittää. Vastaukset jakautuivat kahteen ryhmään. Puolessa vastauksista oltiin kovin tyytyväisiä nykytilaan ja toinen puoli toivoi nuoriso-ohjaajan tunteja kaikille luokkatasoille. Eräässä vastauksessa todettiin, että tilanne on hyvä ja ettei koko re-

surssia tule sitoa liian tiukasti aikatauluun. Tällä mahdollistetaan jousto akuutteja tarpeita varten.

Kyselyssä esitettiin opettajille kysymys, mitä seuraisi, jos nuoriso-ohjaajan työresurs- si koululta poistuisi. Opettajat ajattelivat kysymystä hyvin aikuisnäkökulmasta. Harmi- teltiin tällaista uhkakuvaa, koska nuoriso-ohjaajan oppituntien loppuessa jäisi Huo- lenpito-ohjelman sisältöön ammottava aukko ja oppilailta poistuisi yksi merkittävä tukiaikainen. Minulle yllättävää oli se, ettei asialla olisi alkuopetukseen mitään vaiku- tusta. Olen luullut, että oppilaiden kuulemiskierros ja oppitunnit, joilla isompia oppilai- ta kannustetaan huomioimaan pienemmät, olisi vaikutusta alkuopetuksen oppilaiden hyvinvointiin. Asia pitänee liittää kehityskohteiden joukkoon.

Halusin tietoa siitä, jos niin missä tilanteissa opettajat ehdottavat nuoriso-ohjaajan palveluita tueksi vanhemmille tai oppilaille. Vastauspapereista viidessä vanhempiin liittyen oli tämän kysymyksen kohdalla viiva. Kuuden opettajan vastauksesta pääsin hieman jäljille, mitä ehdotuksia on tehty. Yksittäiset opettajat olivat tarjonneet tueksi vanhempainiltaan osallistumista. Vapaa-aikaan liittyen Zentraa iltapäivien vapaa- ajanviettopaikaksi ja leirejä virikkeisen loman viettopaikaksi. Yhdessä vastauksessa oli ehdotettu nuoriso-ohjaajaa mukaan vanhempien tapaamiseen kiusaamiseen liitty- en. Oppilaita koskevassa kysymyksessä neljässä oli viiva. Annetuissa vastauksissa oli lähes kaikissa, että Zentraa oli tarjottu avuksi yksinäisiin iltapäiviin. Yhdessä viitat- tiin leiritoimintaan ja yhdessä keskusteluapuun riitatilanteen selvittämiseksi.

Viimeisenä tehtävänä opettajien tuli asettaa koulun nuoriso-ohjaajan kolme tärkeintä tehtäväaluetta tärkeysjärjestykseen numeroilla 1-3 siten, että numero yksi oli tärkein. Vastauksia tuli kaikkiaan kahdeksan. Kahdessa koeluonteisesti tehdyssä kyselyssä ei tätä tehtävää vielä ollut.

Tehtäväkokonaisuudet oli ryhmitelty seuraavasti:

- A) Osallisuustyö, oppilaskunnan hallituksen toiminta ja luokkakierrokset
- B) Huolenpito-ohjelman mukaiset tunnit ja ”Huolenpitopäivän” järjestelyt
- C) Luokkaprojektit, oppilashuoltoryhmän toiminnan tukena

Kahdessa paperissa protestoitiin, ettei mainittuja asioita voi laittaa tärkeysjärjestykseen, koska ne ovat kaikki tärkeitä. Tehtävä oli kuitenkin ”pakon” edessä tehty. Tärkeimmäksi kokonaisuudeksi nousi tehtäväkokonaisuus A, joten lasten kuuleminen ja vaikuttamiseen kasvattaminen on opettajien mielestä arvokasta työtä. Tehtäväkokonaisuus B sijoittui toiseksi ja C kolmanneksi. Tehtävään oli varmasti vaikeaa vastata, koska käytännössä tehtävät sulautuvat toisiinsa muodostaen kokonaisuuden. Toivottavasti tehtävä kuitenkin herätti keskustelua, koska voimme jossain vaiheessa joutua valintatilanteen eteen.

6.3 Koulunkäyntiavustajien näkökulma

Keskuskoulussa työskentelee kaksitoista koulunkäyntiavustajaa, joista kuutta pyysin vastaamaan kyselyyni riippumatta siitä olenko tehnyt heidän kanssaan aktiivisesti yhteistyötä tai en. Vastaajat toimivat eri luokkatasoilla, usea heistä pienryhmätoiminnassa; ohjaavissa-, avustavissa-, ja opetustehtävissä. Halusin koulunkäyntiavustajien näkökulman, koska koen yhteistyön tämän ammattiryhmän kanssa erääksi kehityskohteeksi koko palvelupakettia tarkasteltaessa. Toivoin saavani vastauksia myös tarpeisiin ja mahdollisia ideoita uusiin yhteistyömuotoihin.

Kysyin ensimmäiseksi mitkä kolme työtehtävää he nostavat esille tyypillisimpinä nuoriso-ohjaajan työtehtävistä koululla. 3-luokkalaisen ryhmäytystunnit olivat sellaisia, joissa kaksi mainitsi olleensa mukana. Oppituntien pitäminen kaveruussuhteista ja oppilaskunnan kuulemiskierrokset ja tutustumiskäynnit nuorisotilalle mainittiin myös.

Kysyin seuraavaksi mitä konkreettista hyötyä nuoriso-ohjaajan työstä oppilaille on. Tavallisin vastaus oli, että lapsilla on koulun ja kodin ulkopuolelta luottamuksellinen ja keskusteleva aikuissuhde. Tiedotus vapaa-ajantoiminnoista ja ryhmäytymiseen, kaverisuhteisiin liittyviä oppitunteja pidettiin konkreettisina hyötyinä.

Tiedustelin mitä tukea nuoriso-ohjaaja työstä on koulunkäyntiavustajalle. Kaksi totesi, että olisi mahdollisuus keskustella mm. murrosikään liittyvistä kysymyksistä. Kaksi

mainitsi saaneensa apua kiusaamistilanteiden ratkomisessa. Yksi totesi tiedon siitä, että ryhmän oppilaista huolehditaan nuorisotilalla helpottavan.

Yhteistyötä vaikeuttavista tekijöistä yleisin oli se, että koulunkäyntiavustajat ovat tiiviisti kiinni perustehtävässään eikä aikaa keskusteluille ole. Toivottiin nuoriso-ohjaajalle lisää aikaa koululla olemiseen, jotta voi tavata vaikka säännöllisesti.

Kysyessäni Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuuteen liittyvistä kehityskohteista vastaus oli selkeä, lisää ryhmäyttämiseen liittyviä tunteja. Ehdotettiin myös, että nuoriso-ohjaaja seuraisi ikään kuin kummina kuutosten kanssa yläkouluun.

Jos nuoriso-ohjaajalla olisi enemmän aikaa koululla tehtävään työhön, koulunkäyntiavustajien mielestä ajan voisi käyttää läsnäoloon ja vuorovaikutustaitojen opettamiseen. Työtä tulisi tehdä mielellään kaikkien kanssa, mutta erityisesti 3-, 5- ja 6-luokkalaisten kanssa.

Jos nuoriso-ohjaajan työresurssi koululta poistuisi, koettiin asian näkyvän konkreettisesti mm. kiusaamisen ja ”solmu”-kohtien lisääntymisenä ja niiden selvittely siirtyisi enemmän opettajien tehtäväksi. Tilanteessa katsottiin, että lapsen kuulluksi tuleminen vähenisi ja oppilaskuntatoiminta kärsisi.

6.4 Oppilaiden ja oppilaskunnan hallituksen jäsenten näkökulma

Lähetimme Wilma -järjestelmän kautta 5c luokan oppilaiden vanhemmille pyynnön lasten osallistumisesta kyselyyni. Luokan kahdestakymmenestä oppilasta kahdeksantoista vastasi oppitunnin aikana nimettömästi kyselyyn.

Kysyin oppilailta, minkälaisia juttuja muistat meidän yhdessä tehneen ja mistä olemme puhuneet. Uskon ”muistijäljen” jättäneiden teemojen olleen oppilaille jollakin tapaa merkittäviä. Oppilaat muistivat meidän leikkineen ja puhuneen eniten murrosikään, kasvamiseen ja kavereihin liittyvistä asioista. Aika luonnollinen vastaus, koska kyseiset tunnit oli pidetty reilu kuukausi aiemmin. Useampi oppilas vastasi myös, että

olemme puhuneet kaikesta kiinnostavasta. Vastauksista kävi ilmi, että kiinnostavalla tarkoitettiin muuta kuin tavallisia kouluaineita.

Yhtä oppilasta lukuun ottamatta kaikki olivat sitä mieltä, että on hyvä kun nuoriso-ohjaaja on koululla töissä. Yksi vastasi, että välillä aiheet ovat hyödyllisiä ja välillä eivät.

Kysyessäni mitä hyötyä nuoriso-ohjaajan työstä koululla on, vastaukset jakautuivat kolmeen ryhmään. Oppitunteja murrosiästä, kaverisuhteista ja ryhmässä toimimisesta pidettiin hyödyllisinä. Toiseen ryhmään kirjautuvat vastaukset, joiden mielestä nuoriso-ohjaajasta on hyötyä silloin kun tarvitaan vähän vieraampaa keskustelukumppania ja nuoriso-ohjaaja auttaa aina kun hän voi. Yksittäisiä mutta oppilaiden ajatuksia kuvaavia ovat myös lauseet: ”hyvä kun puhut vanhemmille”, ”autat pääsemään vaikeuksien yli”, ”opetat oppilaita ajattelemaan” sekä ”elämä on helpompaa kun tietää asioista”.

Kysyin haluaisivatko oppilaat nuoriso-ohjaajan olevan koululla enemmän. Kaksitoista vastasi kyllä ja neljä ei. Yhden kielteisesti vastanneet mielestä nykytilanne on hyvä. Muut kielteisen vastauksen antaneet antoivat seuraavassa kysymyksessä vinkkejä siihen mitä toimintaa voisi olla enemmän, joten tältä osin vastaukset olivat hieman ristiriitaiset.

Kysyinkin seuraavaksi minkä tyyppistä toimintaa oppilaat haluaisivat, jos nuoriso-ohjaajalla olisi enemmän aikaa koululla toimimiseen. Useimmat halusivat lisää nuoriso-ohjaajan oppitunteja ja muutama hänen toimimista ”apuopena”. Kolme ei osannut sanoa. Yhdessä vastauksissa todettiin, että ”olisit ympäri koulua auttaen kaikkia oppilaita ja opettajia”.

Pyysin seuraavaksi oppilaita miettimään Keskuskoulua ilman nuoriso-ohjaajaa. Usea oppilas koki, että puuttuisi oppitunnit aiheista, joista opettaja ei puhu. Yhtä moni kirjoitti yleisesti, että moni asia muuttuisi ”tylsemmäksi tai oudoksi kun ei olisi ketään kenelle avautua.”. Eräs oppilas kirjoitti, että ”tuot kouluun mukavia asioita ja tuot muitten hyvät puolet ylös, etkä alista ketään huonommaksi kuin muut”. Parissa vastauk-

sessä toivottiin nuoriso-ohjaaja välitunnille valvojaksi, koska ”osaat hyvin puuttua riitoihin ja kiusaamiseen”. ”Oppilaskunta ei olisi oppilaskunta ilman sinua”.

Oppilaskunnanhallituksen kahdestatoista jäsenestä tai varajäsenestä kyselyyni vastasi vain neljä. Vähäinen vastausmäärä on omaa syytäni, koska en ajoissa selkeää vastaamistilaisuutta vanhempien lupineen järjestänyt. Saamani vastaukset eivät erotu 5c luokan oppilaiden vastauksista, joten en tässä lähde niitä enempää analysoimaan.

6.5 5-lk oppilaiden vanhempien näkökulma

Vuoden 2012 Huolenpito-ohjelmaan kuuluva 5-luokkien vanhempainilta pidettiin Porvoon Keskuskoululla keskiviikkona 21.3. Paikalla oli noin viisikymmentä vanhempaa, kolme opettajaa sekä koulun rehtorit. Tänä vuonna sain oppilailta noin 70 viestiä, joista tehdyn tiivistelmän vanhemmille omalla tyylilläni luin.

Vanhempainillan sisältö on esitelty Huolenpito-ohjelman tuntisisältöjen yhteydessä. Tämä vuosi oli poikkeuksellinen, koska pyysin vanhempainillassa paikalla olleilta viideltäkymmeneltä aikuiselta kyselylomakkeen avulla tietoa heidän kokemuksistaan ja toivomuksistaan nuoriso-ohjaajan palvelukokonaisuudesta Porvoon Keskuskoululla. Sain kolmekymmentäneljä vastauspaperia. Fyysinen tila ja ihmisjoukko teki mahdolliseksi nähdä jättikö joku kokonaan vastaamatta. Näin osan pariskunnista tekevän vastauksensa yhdessä, joten palautteen määrä on erinomainen varsinkin kun lähes kaikissa papereissa on vastattu kaikkiin viiteen kysymykseen. Olen käsitellyt tiedon yksittäisinä vastauksina. Jollain vastauksena oli yksi lause kun taas jollain vastauksia oli useita yhtä kysymystä kohden.

Ensin selvitin vanhempien tietämystä siitä mitä nuoriso-ohjaaja koululla tekee kysymyksellä; Mainitse kolme nuoriso-ohjaajan työtehtävää Porvoon Keskuskoululla. Kahta vastausta lukuun ottamatta kaikki olivat oikeilla jäljillä kertoessaan läsnäolosta, lapsen kuuntelemisesta, tukemisesta ja oppituntien pitämisestä. Eräästä paperista paljastui eräs ongelmamme, tiedotus. Vastaaja nimittäin totesi, ettei ollut tiennyt yh-

teistyöstä mitään ennen tätä vanhempainiltaa. Hänen lapsensa käy Keskuskoulua viidettä vuotta. Toinen vastaaja puolestaan sekoitti työn erityisopettajan työhön. Vaikka vastaukset ovat yksittäisiä ne kuitenkin muistuttavat siitä, että työn nuoriso-työn tunnetuksi tekemisessä kouluympäristössä on vielä työsarkaa tehtäväksi. Kotiin saattoi vielä jäädä usea yhtälailla nuoriso-ohjaajan työpaketista tietämätön vanhempi. Kaksi kolmasosaa vastauksista oli kuitenkin hyvin perillä nuoriso-ohjaajan työn tavoitteista, mutta heistä vain kaksi oli eritellyt selkeästi nuoriso-ohjaajan työtehtäviä koululla. Nämä kaksi mainitsivat selkeästi tiedottamisen nuorisopalveluiden toiminnasta sekä oppilaiden kuulemiskierrokset oppilaskunnan hallituksen kanssa.

Toisessa kysymyksessä kysyin, mitä konkreettista hyötyä nuoriso-ohjaajan työstä Keskuskoulun oppilaille on. Kaikki vastasivat tähän. Vastauksia analysoidessani huomasin ensimmäisen ja toisen kysymyksen antavan hyvin samansuuntaisia vastauksia ja päätin käsitellä vastaukset yhdessä.

Lähes kaikki vastanneet vanhemmat ovat sitä mieltä, että nuoriso-ohjaajan on helposti lähestyttävä persoona, turvallinen aikuinen, joka on läsnä, kuuntelee ja tarvittaessa auttaa lasta. Hänen todettiin olevan lapselle turvallisuutta luova, luotettava tuttu aikuinen, jolla ei ole valta-asemaa lapseen. Hän toimii linkkinä oppilaiden ja opettajien sekä koulun ja kodin välillä. Hän on rajapinta ja sillanrakentaja, joka tulee myös aikuisia. Hän tuntee lasten maailman ja toimii tiedonvälittäjänä lasten kuulemisen ja osallisuuden tukemisen kautta.

Kolmasosa vastaajista nosti esille, että nuoriso-ohjaajan tehtävä on tiedottaa ja toimia linkkinä vapaa-aikaan ja nuorisopalveluihin. Kolmasosassa vastauksista nuoriso-ohjaajan katsottiin toimivan koululla kasvattajana sekä opettavan lapsille yhdessä elämisen taitoja. Muutama vastaus nosti esille nuoriso-ohjaajan tehtävän toimia myös vanhempien ja opettajien tukena mm. kiusaamistilanteissa. Nuoriso-ohjaajan todettiin olevan myös ”itkumuuri”, jolle oppilaat voivat puhua asioista, joista ei puhuta vanhemmille tai opettajille.

Mikä on merkittävin perheen ja nuoriso-ohjaajan yhteistyötä vaikeuttava tekijä? Sain vastauksia vähemmän kuin edellisiin kysymyksiin. Kuudessa paperissa tähän kysymykseen ei oltu vastattu lainkaan, mutta vastaajien yleinen mielipide tuli silti esiin.

Merkittävämmäksi ongelmaksi vanhemmat kokivat sen, ettei ole olemassa toimivaan yhteydenpitokanavaa heidän ja nuoriso-ohjaajan välillä. Useammassa vastauksessa valiteltiin sitä, ettei heillä ei ole nuoriso-ohjaajan yhteystietoja eikä nuoriso-ohjaaja ole Wilman piirissä. Useammassa vastauksessa kritisoitiin, jopa hyvinkin voimallisesti, sitä ettei nuoriso-ohjaaja voi saada vanhempien yhteystietoja ottaakseen yhteyttä kotiin.

Seuraavaksi kysyin, että jos nuoriso-ohjaajalla olisi enemmän aikaa yhteistyön tekemiseen vanhempien kanssa, minkä tyyppistä toimintaa toivoisitte hänen järjestävän. Lähes kaikki toivoivat lisää, ja useammin, 5-luokkien vanhempainillan kaltaisia tilaisuuksia. Lisäksi nuoriso-ohjaajan vetämiä tilaisuuksia, joissa vanhemmat voisivat keskustella vanhemmuuteen ja murrosikään liittyvistä teemoista. Myös yhteisilloja, joissa opettajat olisivat mukana keskustelemassa.

Viimeisessä kysymyksessä kysyin mitä seuraisi, jos nuoriso-ohjaajan työresurssi koululta otettaisiin pois ja missä tilanteissa se näkyisi tai tuntuisi. Vastausten tunnekuohu yllätti minut täysin. Vanhempien spontaanit vastaukset olivat niin monipuolisia, että tyyppittely vaikeaa. Lähes kaikissa vastauksissa tilannetta pidettiin kuitenkin lasten kannalta järkyttävänä. Todettiin ison koulun oppilaiden tarvitsevan turvallisen aikuisen, muun kuin opettajan tai vanhemmat, jonka kanssa keskustella ja jolta hakea tukea. Pelättiin lapsille merkittävän tuen, turvan ja yhteisöllisyyden koululta katoavan. Viitattiin Porvoon heikkoon taloustilanteeseen ja muidenkin merkittävien toimintojen lakkauttamiseen. Epäiltiin, että ongelmatilanteissa sillanrakentajan puuttuminen vaikeuttaisi keskusteluyhteyden syntymistä lasten ja aikuisten välillä. Uskottiin myös, että nuoriso-ohjaajan puuttuessa koululta kuraattorin ja terveydenhoitajan työtaakka kasvaisi, koska opettajilla ei ole aikaa tukea lapsia keskustellen. Aikuisten tietoisuus lasten ajatuksista epäiltiin vähenevän, koska lasten äänitorvi ja sanansaattaja katoaisi. Lapsilta häviäisi tärkeä väline ja kontakti aikuismaailmaan ja omien tunteidensa ymmärtämiseen. Uskottiin lapsena valmiiksi luodun väylän toimivan myöhemmin nuorta tuettaessa ja pelättiin työresurssin poistuessa kynnyksen nuorisotyön palveluihin osallistumiseen nousevan.

6.6 Kyselyiden vastauksista löytyneet yhtäläisyydet

Analysoituani kaikkien vastaajaryhmien vastauksen päällimmäisenä käteeni jää ajatus siitä, että nuorisotyö alakoululla on merkityksellinen ennaltaehkäisevän oppilashuoltotyön muoto. Sillä voidaan aikuisten vastaajien mielestä vaikuttaa lasten turvallisuudentunteen ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Tehty työ vähentää muiden työntekijöiden kuormitusta vähentäen myös korjaavan työn tarvetta ja tuo koululle asiantuntemusta nuoriso- ja vapaa-aikasektorin toiminnasta.

Lapset ja aikuiset kokevat nuoriso-ohjaajan olevan positiivisella tavalla ulkopuolinen aikuinen, jonka toivotaan olevan läsnä kuuntelemassa ja tarvittaessa auttamassa lapsia ja aikuisia. Hänen toivotaan vastaisuudessaakin pitävän oppitunteja ryhmätyöskentely- ja vuorovaikutustaitoihin, murrosikään sekä vapaa-ajan haasteisiin ja iloihin liittyen. Hänen toivotaan toimivan linkkinä lasten ja aikuisten, koulun ja kodin sekä koulun ja vapaa-ajan välillä. Hänen toivotaan toimivan tulkkina ja äänitorvena, henkilönä, joka tuo lasten näkökulmaa esille aikuisten arjessa.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Nuoriso-ohjaajan Keskuskoululla tuottaman palvelukokonaisuuden kuvaaminen kirjalliseen muotoon on merkittävää kyseisen koulun toimintakulttuurin kuvausta ja toimii edelleen pohjana työtapojen kehittämiseksi. Uskon opinnäytetyön helpottavan myös muiden koulujen ja oppilaitosten työtä heidän aloittaessaan tai kehittäessään yhteistyötään nuorisotyön kanssa siten, että yhteistyö on entistä suunnitelmallisempaa, koska tämän alakoululla toteutetun mallin voi soveltaa minkä kokoisen koulun tai minkä ikäisten oppilaiden kanssa tahansa toteutettavaksi. Kaikki työmuodot eivät edellytä nuoriso-ohjaajan säännöllistä työresurssia vaan toimintoja voidaan toteuttaa koulun omin voimin tai sovitusti nuorisotyön kanssa.

Opinnäytetyö on tuottanut mallin lasten ja nuorten kuulemiseen ja osallisuuden mahdollistamiseen alakouluympäristössä. Vaikuttamisen mahdollistaminen ja kuulluksi tuleminen kokemus pystytään tarjoamaan ensimmäisestä luokasta alkaen isonkin

koulun jokaiselle oppilaalle. Koulun oppilaat oppivat kantamaan vastuunsa pienempien koululaisten hyvinvoinnista ja oppilaskunnan hallituksen oppilaat vievät aktiivisesti eteenpäin oppilasnäkökulmaa koulun kehittämisen tueksi. Mikä tärkeintä, malli luo aikuisille työkalun, jonka avulla heidän on helpompaa ottaa oikealla tavalla tosissaan lasten toiveet eikä oppilaskuntatoiminta jää näennäisdemokratian asteelle.

Opinnäytetyö on tuottanut kirjalliseen muotoon kuvauksen nuoriso-ohjaajan roolista, työmuodoista ja toimintakentästä osana moniammatillista työyhteisöä. Työ helpottaa koulun uuden henkilökunnan kanssa aloitettavaa yhteistyötä ja helpottaa palvelukokonaisuuden haltuunottoa, jos työkokonaisuuden nuorisotyöntekijä vaihtuu. Opinnäytetyö mahdollistaa Porvoon kaupungin nuoriso- ja opetuspalveluiden hallinnoille tutustumisen käytössä olevaan toimintamalliin ja sen soveltamisen muille kouluille.

Kyselyihin vastanneiden kokemukset ja mielipiteet nuoriso-ohjaajan palvelukokonaisuudesta ja sen merkityksestä kouluyhteisölle ovat työntekijälle voimaannuttavia. Olin toivonut lisää kehitysideoita, mutta niiden vähäisen määrän vuoksi nostan seuraavaksi itse esille muutamia kehitysehdotuksia.

7.1 Nuoriso-ohjaajat yhteistä kasvatustehtävää toteuttamassa

Oppilasta tukeva yhteisöllinen koulu arvostaa oppilaiden, opettajien, muiden kouluyhteisön jäsenten ja asiantuntijoiden sekä perheiden merkitystä toiminnassaan (Opetushallitus 2010, 6)

Keskuskoulun kohdalla nuorisotyön osuutta osana yhteisöllistä koulua ei ole koskaan kyseenalaistettu. Työtä on arvostettu ja arvostus on myös avoimesti ilmaistu. Nuorisotyötä tekevänä työntekijänä on ajoittain ollut raskasta toimia kuin ”ladun aukaisijana” suunnitelmallista nuorisotyötä alakoulun ympäristössä kehittäessään, koska tukea omalta ammattikunnalta ei eri strategioissa tai ohjelmatasolla ole ollut olemassa. Nuorisotyö ei edelleenkään saa sijoittua ainoastaan lasten ja nuorten kouluajalle, mutta nuorisotyön ja kouluyhteisöjen yhteistyön merkityksellisyys voitaisiin myös nuorisotyön piirissä hiljalleen hyväksyä. Yhteisillä sopimuksilla, ja ohjelmilla nuorisotyö voi antaa tukea kouluille omat resurssina huomioon ottaen. On tarpeetonta uhkakuvienv levittelyä sanoa, että ”suuri opetussektori, nielaisee pienen nuorisosektorin”.

Nuorisotyöntekijät, nuoriso-ohjaajat, erityisnuorisotyöntekijät, etsivän nuorisotyöntekijät jne.. tekevät tärkeää työtä ammattitaitoisesti. Nuorisotyöntekijöiden ammattitaidon ja koulutustason kasvaessa nuorisotyötä tekevät henkilöt osaavat entistä paremmin perustella, kirjoittaa näkyväksi ja pitää siten puolensa julkisen sektorin ”muutos –ja säästöturbulenssissa”. Ammattikunta tulee yhä tutummaksi myös lasten ja nuorten vanhemmille, jotka toivottavasti heräävät puolustamaan nuorisotyötä ammattikuntana, joka toimii lasten ja nuorten asioiden puolestapuhujina.

Koulu tekee yhteistyötä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan, muiden perusopetusta antavien koulujen, jatko-opintoja tarjoavien oppilaitosten, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden lasten kasvua ja kehitystä tukevien toimijoiden kanssa (Opetushallitus 2010, 6)

Kouluyhteisössä tehdään monialaista yhteistyötä ja siellä toimivalla nuoriso-ohjaajalla tulee olla yhteistyökykyä, mutta myös rohkeutta itsenäiseen nuorisotyölliseen työotteeseen. Ilman aktiivista toimintaa työkokonaisuus jää huomaamatta koulun rutiini-toimintojen keskellä. Nuoriso-ohjaajan tulee joustaa kohdatessaan ihmisiä erilaisine arvomaailmoineen, koska työ koululla ei ole vielä itsestään selvää ja lakiin kirjattua muotoa.

Porvoon Keskuskoulun vakinainen henkilökunta tuntee nuorisotyön työmuodot tavoitteineen melko hyvin. Kehitettävää olisi vielä sijaisten ja uuden henkilökunnan perehdytyksessä, koska koululla tehtävän nuorisotyön toimintamuodot ovat kovin koulu-kohtaisia.

7.2 Koulun sisäinen tiedonkulku ja oppilastiedon siirtäminen

Kouluyhteisön normaalissa arjessa mukana pysyäkseen on nuoriso-ohjaajan itse oltava aktiivinen saadakseen työyhteisössä työskentelyyn tarvittavat tiedot. Hän ei osallistu opettajien yhteisiin kokouksiin, joissa tiedotusta arjen toimintatavoista tehdään. Esimerkiksi turvallisuuteen liittyviä sopimuksia ei erikseen kerrota, vaan täytyy aika ajoin itse päivittää tietonsa. Vuosia samassa koulussa toimien tietää pääosin koska on mitään tapahtumia. Omaan työhön vaikuttavat tarkemmat ajankohdat pitää

etsiä henkilökunnan sähköiseltä tiedotuskanavalta tai kysellä etupäässä kanslian henkilökunnalta.

Rakenteessa oleva työpari opettajakunnasta on valitettavasti vain oppilaskuntatyössä. Siinä työmuodossa suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa toimiikin hyvä vuorovaikutus. Työpari mahdollistaa ideoiden ja toteutuksen kehittelyn yhdessä sekä sijaisena toimimisen tilanteessa, jossa toinen ei voi kokoukseen osallistua. Tapaamiset säilyvät näin oppilasnäkökulmasta säännöllisinä ja helpommin muistettavana. Ohjaava opettaja on myös mukana koulutuspalveluiden osallisuuden ja yhteistyöntiimissä, joka koordinoi ja kehittää mm. koko kaupungin oppilaskuntatyötä. Tämä linkki on merkittävä, ja ainoa virallinen, nuorisopalveluiden linkki tähän työryhmään.

7.3 Laillinen tiedon siirtäminen lapsen edun turvaamista

Opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, tarkoitetut henkilöt, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit ja opetusharjoittelua suorittavat eivät saa sivullisille ilmaista, mitä he ovat tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää oppilaiden tai tässä laissa tarkoitetun henkilöstön taikka heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta. (Perusopetuslaki 40 § 642/2010)

Tiedonsiirtämisen ja ylipäättään tiedon siirtämisen tarpeellisuuteen liittyy todellisia lain määrittämiä rajoituksia, mutta myös paljon tiedonpuutetta. Useassa tilanteessa koululla ei ole edes mitään tarvetta siirtää nuoriso-ohjaajalle yksittäisestä oppilaasta niin kutsuttua arkaluonteista tietoa. Ylikorostunut tiedonsiirtoon kuuluva epävarmuus saattaa estää lapsen hyväksi tehtävää työtä. Kun vanhemmilta ei pystytäkään, käytännön työn rytmiin sopivassa ajassa, kysymään lupaa tietojen jakamiselle, nuoriso-ohjaajaa ei uskalleta ottaa osaksi oppilasta tukevaa verkostoa lainkaan.

Lainpykälien mukaisesti, nuoriso-ohjaaja ei ole Keskuskoululla mukana oppilashuoltoryhmän tapaamisissa. Tieto luokkaprojektin tarpeesta tulee luokanopettajalta tai rehtorilta tavoitteisiin nähden hyvin pienin taustatiedoin. Käytäntö juuri ja juuri toimii. Oppilashuoltoryhmä ei tällä järjestelyllä valitettavasti tue nuoriso-ohjaajan työtä vaik-

ka voisi sitä monialaisen yhteistyön nimissä tehdä. Myöskään oppilashuoltoryhmä ei voi hyödyntää kaikilta osin nuorisotyöllistä tietotaitoa.

Ei ole ajankäytönkään kannalta mielekäästä, että nuoriso-ohjaaja osallistuisi kaikkiin oppilashuoltoryhmän kokouksiin, koska oppilashuoltoryhmässä käsitellään oppilaiden opetukseen liittyviä tietoja, jotka eivät ole nuoriso-ohjaajan työn kannalta merkityksellisiä. Nuoriso-ohjaajan yhteistyötä koulukuraattorin ja -psykologin kanssa tulisi kuitenkin kehittää. Siten nuorisotyö voisi toimia entistä tehokkaammin ennaltaehkäisevän oppilashuoltotyön nimissä ja vähentää ylikuormittunutta oppilashuoltoa. Pitäisikin miettiä muita tukiverkon yhteistä tapaamista vaikkapa kerran kuussa. Näissä tapaamisissa verkoston työntekijöillä olisi mahdollisuus tavata toisiaan ja koulun henkilöstöä kartoittaen ajankohtaisia ilmiöitä ja tehdä linjaratkaisuja vaikkapa Huolenpito-ohjelman tuntisisältöihin liittyen. Tapaamisiin voisi kutsua myös lastensuojelun edustajaa, koulunkäyntiavustajia, poliiseja, ennaltaehkäisevän päihdetyöntekijän tai muun asiantuntijan tarpeesta riippuen. Selkeä kehittämisenkohde, jotta monialaisen yhteistyön käytössä olevat voimavarat voidaan hyödyntää tehokkaasti oppilaiden eduksi.

Yksittäisen lapsen kohdalla nuoriso-ohjaajan ja kouluyhteisön tulisi löytää lakiviidakossa seikkaillessaan toimintatapoja, joissa lapsen etu on johtava tavoite. Sosiaali- ja koulutuspalveluissa työskentelevien tukena, ja joskus myös työskentelyä rajoittavina lakeina, ovat tiukat henkilötietojen salassapitomääräykset. Ongelmaan on hyvinkin yksikertainen ratkaisu, jota osataan joissakin työpisteissä myös hyödyntää. Vanhemmilta pyydetään tilannekohtaisesti lupa tiettyjen tietojen siirtämiseen ja nuoriso-ohjaajan mukaan ottamiseen lapsen tai nuoren tukiverkkoon. Harvoin koululla toimivan nuoriso-ohjaajan työ edes edellyttäisi tarkkaa tietämystä esimerkiksi ohjattavan nuoren perheen taloudellisesta tilanteesta. Yhteistyössä perheen sosiaali-ohjaajan tai kuraattorin kanssa käytännön työhön vaikuttavat tiedot tulisi kuitenkin pystyä vaihtamaan.

7.4 Nuoriso-ohjaaja koulun työyhteisössä

Työskenneltyäni Keskuskoululla kahdeksan vuotta on koulunkin henkilökunnan suhtautuminen koululla tehtävää nuorisotyötä kohtaan muuttunut. Saman nuoriso-ohjaajan työskennellessä pitkään samalla koululla, muodollisen hierarkian portaot ovat madaltuneet ja yhteistyö luottamuksen lisääntyttyä helpottunut. Nykyään nuorisotyön opettajille tarjoama tuki otetaan vastaan ilolla. Prosessin tässä vaiheessa puuttuukin enää hallinnolliset tukitoimet yhteistyön laajentamiseksi muillekin kouluille.

Luokanopettajalla on valinnanvapaus ja määräysvalta siinä miten ja kenen kanssa luokkansa opetustyön haluaa tehdä. Nuoriso-ohjaajan on pitkäjänteisellä toiminnallaan pystyttävä hankkimaan luottamus ja myytävä koulun henkilökunnalle erityisosaamisensa. Motivoimalla kouluyhteisöä yhteistyöhön, kiittämällä luottamuksesta toimimalla luottamuksen arvoisesti, voi saavuttaa yhteisössä yhteistyötä helpottavan vakiintuneen aseman. Keskuskoululla vasta aloittavilla opettajilla on harvoin kokemusta koululla toimivan nuoriso-ohjaajan roolista, joten tietämys yhteistyön mahdollisuudesta tulisi esitellä perehdyttämisen yhteydessä. Luottamus yhteistyön toteuttamiseen syntyy ajan myötä. Onneksi Keskuskoulussa henkilökunnan vaihtuvuus on kovin pientä ja yhteisestä sopimuksesta, Huolenpito-ohjelmasta, pidetään hyvin kiinni.

Nuoriso-ohjaaja toimii opettajien suuntaan tiedotuskanavana vapaa-ajan sektorin palveluista ja nuorisoalan uutisista. Nuorisotyön laaja verkosto toimii opettajien tukena esimerkiksi leirikoulu- tai retkijärjestelyissä, vaikka nuoriso-ohjaaja ei fyysisesti itse tapahtumiin osallistuisikaan. Olisi toivottavaa, että kaikki opettajat yhteistyön nimissä, auttaisivat puolestaan nuoriso-ohjaajaa vapaa-ajan toiminnoista tiedottamisessa ja kannustaisivat oppilaitaan niihin osallistumaan.

Keskustelut välituntisin, ei joka välitunti, ovat merkittävä osa tiedonvälitystä. Onkin pohdittava miten voidaan yhdistää tämä ja toive nuoriso-ohjaajan läsnäolosta välitunneilla. Jonkinlainen kompromissi varmaan löytyy. Yhteiset vapaa-ajantempaukset lisäävät merkittävästi työyhteisön yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tukevat myös nuoriso-ohjaajan työhyvinvointia.

7.5 Työpariksi myös koulunkäyntiavustaja

Koulunkäyntiavustaja on erinomainen yhteistyökumppani koulussa toimivalle nuoriso-ohjaajalle. Tämän ammattiryhmän kohdalla suuri vaihtuvuus vaikeuttaa pitkäjänteisten yhteistyömuotojen ja työparien löytämistä, mutta ei estä yhteistyön kehittämistä. Nyt yhteistyö perustuu pitkälti henkilökohtaisiin suhteisiin ja koulunkäyntiavustajan kokemukseen ja ammattitaitoon, koska selkeää sopimusta yhteistyöstä ei ole. Tämä työpariyhteistyö, nuoriso-ohjaaja ja koulunkäyntiavustaja, helpottaisi merkittävästi mm. nuoriso-ohjaajan vetämien luokkaprojektien vaikutusten vakiinnuttamista, tilanteen seuraamista pidemmällä aikavälillä ja muutoksiin reagoimisessa.

7.6 Nivelvaiheessa 6-7-lk olevien oppilaiden tukeminen

Kehittyvä ja kasvava nuori tarvitsee lähelleen aikuisen, joka elää aikuisen rooliaan. Siihen sisältyy halu ja kyky kuunnella, elää mukana, ymmärtää ja auttaa. Mutta siihen sisältyy myös toimiminen ”peilinä”, joka elämäkokemuksen ja laajan näkemyksen pohjalta antaa nuorelle mahdollisuuden testata ja itse nähdä omien ajatustensa mahdollisuudet ja rajat (Luukkainen 1998, 26).

Nuoriso-ohjaaja tarjoaa keskusteluin nuorelle edellä mainittua mahdollisuutta peilata ajatuksiaan aikuisen näkemyksiin. Nuoriso-ohjaajat ovat ammattilaisia tutun tai vieraan lapsen ja nuoren kohtaamisessa, valmiita kuuntelemaan, keskustelemaan ja kulkemaan rinnalla niin koulussa kuin vapaa-ajallakin. Nuoriso-ohjaajat ovat verkostotyöläisiä, jotka osaavat opastaa oppilaan toisen ammattilaisen luo ellei oma ammattitaito yllä ongelmien tasolle. Nuoriso-ohjaajan ja oppilaan suhde perustuu kahden ihmisen luottamukseen ja vapaaehtoisuuteen. Luottamus lapseen ja nuoreen ei synny sattumalta se pitää rakentaa pitkäjänteisellä työllä. Parhaimmillaan nuoriso-ohjaaja ansaitsee merkittäviä luottamussuhteita oppilaisiin jo alakoulun aikana. Nuoriso-ohjaaja on rinnalla kulkija, jonka merkitys korostuu oppilaan siirtymävaiheessa alakoulusta yläkouluun.

Nuoret, kuten me aikuisetkin, kerromme asioistamme yleensä mieluiten tutulle henkilölle, ja tietyssä tilanteessa umpivieraalle, joka vain tuntuu jo ensi kohtaamisessa tur-

valliselta. Itsenäistynyt nuori ei välttämättä halua keskustella kaikesta läheisiensä ja kavereidensa kanssa. Hän pyrkii etsimään keskustelukumppaniksi vieraampia mutta luottamuksen arvoisia aikuisia. Keskustelukumppaniksi saattaa sopia silloin se ”vieras”, mutta turvallinen aikuinen, johon lapsi on saanut tutustua vuosien saatossa turvallisessa kouluympäristössä. Nuoret, yläkouluikäiset tai nuoret aikuiset, palaavat usein tutun alakouluiästä tutun nuorisiohjaajan luo vapaa-ajallaan keskustelemaan pilke tai kyynel silmäkulmassa.

Siirtymisvaihe kuudennelta seitsemännelle luokalle on nuorelle suuri mahdollisuus, mutta myös muutos. Kun oma keho suuressa on muutosvaiheessa vaihtuvat myös koulurakennus, luokkakaverit, opettajat ja oppiaineet. Muutos on vielä suurempi pienistä kyläkouluista keskustan suuriin yksiköihin siirtyvillä kuin esimerkiksi Keskuskoulun oppilaille, jotka ovat jo tottuneet suuren koulun arkeen. Nuoren turvallisuudentunteen säilymisen kannalta merkittävää, että hänellä on muutosprosessissa mahdollisuus käsitellä sen aiheuttamia tunteita, negatiivisia ja positiivisia. Puhumme paljon työyhteisön muutoksien aiheuttamista paineista aikuisten maailmassa. Miksi emme siis tukisi kaikin mahdollisin keinoin omia lapsiamme muutosten keskellä. Miksi nuorten tukijärjestelmämme ei mahdollista, että edes yksi aikuinen voisi olla se vanha ja tuttu, joka syksyllä ottaa vastaa uudet seitsemäsluokkalaiset yläkoulun pihalla.

Nuorisiohjaajat elävät nuorten arjessa ja joutuvat usein kasvatuksen nimissä, puuttumaan nuorison toimintaan. Isonkin joukon suhtautuminen tilanteeseen tulevaan nuorisiohjaajaan muuttuu luottamuksellisemmaksi, jos joukossa on yksikin nuorisiohjaajan entuudestaan tunteva nuori. Kun hänen kanssaan saadaan keskustelu alkuun, teemasta riippumatta, positiivisessa hengessä moni nuorten kesken jo riidaksi kärjistynyt tilanne on rauhoittunut keskusteluksi. Luottamus yhteistyöhön on voitettu jo vuosia aiemmin.

Oman käsitykseni, ja kyselyn tulosten perusteella, yläkoulujenkin pitäisi kehittää 6-7-luokkien nivelvaiheen tukitoimia yhdessä nuorisotyön kanssa. Yhteistyö voisi olla vilkkaampaa, jos kaupungin päättäjät yhteistyön nuorten tärkeäksi tukimuodoksi arvottavat.

7.7 Vanhempien tukeminen kasvatustyössä

Koulun tulee tukea kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenen (Opetushallitus 2010, 32-33)

Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja koko kouluyhteisön hyvinvointia. On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla. Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. (Perusopetuslaki 3 § 628/1998)

Koulun tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Huolenpito-ohjelman kevään osuuteen kuuluu 5-luokkalaisten vanhempien vanhempainilta. Vanhempainillan päätteeksi jaetun kyselyn perusteella vanhempien kiinnostus kasvatustehtävää kohtaan on suuri ja kuten myös halu keskustella vanhemmuuteen liittyvistä asioista. Nuoriso-ohjaajan vetämiä teema- ja keskusteluiltoja toivottiin järjestettävän useammin. Nythän niitä järjestetään nuoriso-ohjaajan vetämä yksi lapsen alakouluajan aikana. (Opetuslaki 3 § 628/1998)

Kyselyssä nousi esille, etteivät vanhemmat tiedä miten nuoriso-ohjaajan tavoittaa ja missä tilanteissa häneen voi ottaa yhteyttä. Koulun kotisivuilla olevaan nuorisotyö -palstaan tulisin nyt lisätä tietoa nuoriso-ohjaajan työnkuvasta. Yhteystiedot löytyvät koulun kotisivuilta ja esitteistä. Tähän asti olemassa oleva työaika on priorisoiden kohdistettu oppilaisiin koulupäivän aikana. Tapaamisia tai puheluita vanhempien kanssa on ollut vain satunnaisesti. Säännöllinen yhteistyö vanhempien kanssa edellyttäisi myös lisää työaikaa tehtävän asialliseen hoitamiseen. Kokeiluluontoisesti voisi myös miettiä Facebookin kautta toimivaa vanhempain chat -palvelua, jolloin vanhemmille

Useammassa vanhempien vastauksessa kritisoitiin, jopa voimallisesti, sitä ettei nuoriso-ohjaaja voi saada koululta vanhempien yhteystietoja ottaakseen heihin yhteyttä. Tätä en itse pidä merkittävänä ongelmana. Työskentelen kuitenkin etupäässä kokonaisten luokkien kanssa ja olen luottanut, että tieto näistä projekteista on kulkenut kotiin opettajan kautta. Ensisijainen yhteistyökumppani on kuitenkin luokanopettaja,

jonka välityksellä saan kyllä tiedon kotiin myös yksittäistä lasta koskevissa asioissa. Nuorisotyön yksi periaatteista on vapaaehtoisuus. Nuoriso-ohjaaja on olemassa myös vanhempia varten, jos he itse yhteyttä ottavat. Oikeutta sähköisen yhteyden pitokanavaan Wilmaan toivon hallinnossa harkittavan. Rajatuilla oikeuksilla uskon tämän kanavan olevan juuri sopiva matalan kynnyksen yhteydenpitoväylä, jota vanhemmat peräänkuuluttavat. Olen yhä useammin kuulen minua haetun tämän yhteydenpitoväylän kautta. Koulussa tehtävän nuorisotyön tunnetuksi tekemiseksi ja vanhempien luottamuksen voittamiseksi nuoriso-ohjaajan tulee esitellä huolellisesti työn kuvaansa vanhemmille aina uuden oppilasikäluokan aloittaessa koulutiensä.

7.8 Aikaresurssi riittää vain suunnitelmalliseen ryhmätoimintaan

Nuoriso-ohjaajan työ on olemassa oleva tuntiresurssi huomioon ottaen suunnattu etupäässä ryhmien kanssa tehtävään työhön. Kyselyiden perusteella tärkeään toimintaan, eli lasten arjessa läsnäoloon ja yksilöiden tukemiseen keskusteluihin, ei nuoriso-ohjaajan käytössä oleva aika riitä. Huolenpito-ohjelman ja luokkaprojektien myötä syntyy aina syvempi luottamus ja yhteys muutamisiin oppilaisiin. He haluaisivat halua kertoa asioistaan juuri nuoriso-ohjaajalle eikä organisaation mukaan ”oikealle henkilölle”. Oppilaan ongelma ei yleensä ylitä lastensuojelulain määrittämiä rajoja, jolloin nuoriso-ohjaajan tulisi ottaa yhteyttä muihin viranomaisiin tai vanhempiin. Asia on silti lapselle merkittävä. Keskustelut liittyvät usein kaverisuhteisiin, luokkatilanteeseen tai yksinäisyyteen. Aikaa näihin keskusteluihin ei ole tarpeeksi, harvoin edes kokonaisen välitunnin vertaa. Koska lapselle ei pysty lupaamaan varmaksi seuraavaa tapaamista riittävän lyhyellä tapaamisvälillä, pyrkii asiaa hoitamaan kevyellä otteella eteenpäin kannustaen vaikka haluaisi vilpittömästi lasta auttaa syvällisemmin. Usein loppukaneettina hyvään keskusteluun voi vain todeta, välituntikellon soidessa, että kerro asiasta opettajalle ja vanhemmille. Ajan puutteesta johtuva asian ”huonosti” hoitaminen kuormittaa työntekijää ja saattaa rikkoa hyvin alkaneen luottamussuhteen tukea tarvitsevan lapsen ja nuoriso-ohjaajan välillä. Toivottavasti lapselle ei synny kuva, että avautuminen ja avun pyytäminen joltakin ”ulkopuoliselta” aikuiselta on turhaa vaan he osaavat hakea tukea myöhemmin toisaalta.

Nuoriso-ohjaajan 4 tunnin viikkotuntiresurssi käytettiin aluksi ennalta sovittuna päivänä tiettyyn kellon aikaan. Järjestelystä luovuttiin, koska joustoa kaivattiin molemmin puolin. Jos tuntiresurssi käytettäisiin tiettyinä hetkenä, ei olisi lukujärjestysteknisistä syistä mahdollista tavata tiettyjä luokkia kokonaisuudessaan koko lukuvuonna. Toiseksi joustoa kaivattiin myös nuoriso-ohjaajan muiden työtehtävien hoitamisen suhteen. Oli mahdotonta pyhittää tiettyä päivää vain yhteistyökoulua varten. Nykyinen nuoriso-ohjaajalle varattu työresurssi ei mahdollista oppilaiden ja opettajien tukemista akuuteissa tilanteissa, koska muut työtehtävät estävät pikaisiin tarpeisiin vastaamisen. Asia on valitettava, koska opettajien ja vanhempien palautteissa juuri tämän kaltaista tukea kaivattaisiin. Toiminnan tulee toistaiseksi siis painottua puhtaasti ennaltaehkäisevään työhön ja satunnaisiin tilanteisiin, joihin tukeaan voi tarjota. Teoreettinen neljä tuntia viikossa on riittänyt toiminnan pyörittämiseen, koska tuntiresurssi on joustava ja työmuoto koululla vuosien saatossa tutuksi tullut.

Näin laaja toiminta mahdollistuu myös sillä, että muut työtehtävät ja kouluyhteistyö on kalenteriin priorisoitu jaksosta riippuen. Kouluvuodessa ja Huolenpito-ohjelmassa on jaksoja, jolloin nuoriso-ohjaajan sovittuja oppitunteja ei ole lainkaan. Näihin jaksoihin sijoittuvat nuoriso-ohjaajan muut suuret tehtäväkokonaisuudet kuten koululaisten lomatoimintojen koordinointi. Tuolloin on enemmän aikaa myös oppilashuollon osoittamille luokkaprojekteilta. Tuntiresurssilla saa aikaan todellista toimintaa, koska perusluottamus ja tutuus toimijoiden välillä on olemassa ja yhteistyö on suunnitelmallista. Huolenpito-ohjelmaa tehtäessä on otettu huomioon kansallinen ja koulukohtainen opetussuunnitelma. Teematuntien tavoitteena on tukea oppilaiden, lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja tervettä kasvua kohti murrosikää. Tunnit ovat koulukiusaamista ja siten myös syrjäytymistä ennaltaehkäiseviä ja lisäävät kouluviihtyvyyttä. Tunteihin on sisällytetty ja sovellettu KiVa -koulun materiaalia. Nuoriso-ohjaaja kuuluu KiVa -koulutiimiin, mutta tämä toiminta on osa normaalia yhteistyötä eikä ole lisännyt työtehtäviä millään tavalla.

Mahdollisuuksien mukaan nuoriso-ohjaaja osallistuu myös muihin koulun yhteisiin tapahtumiin kuten sukkulaviesteihin, yleisurheilun pistekisoihin ja juhliin. Koska kyseessä on oppilasmäärältään suuri koulu, ovat yhteistapahtumatkin mittavia ja toteutavalle ryhmälle vaativia. Juhlatoimintaan panostetaan, koska se on suomalaisen perinteeseen ja kulttuuriin tutustumista, kartuttaa esiintymiskokemusta, hyvien käy-

töstopojen harjoittelua sekä opettavat oppilaille projektiluonteista työskentelyä. Hyvin valmistellut juhlat ovat osallistava ja mieleenpainuva tapa oppia. Koulussa toimivat musiikkipainotteiset, luokat 3.-6. luokat, antavat juhliin merkittävän lisänsä. Jos nuoriso-ohjaajan työaikaresurssia olisi käytössä ohjaustyöhön enemmän, voisi tapahtumien järjestelyissä lisätä oppilaiden osallisuutta.

Informaalin koulun olemassa oloon viitaten, olisi nuoriso-ohjaajalla ammatillista osaamista oppilaiden turvallisuudentunteen ja viihtyvyyden kehittäjänä. Siirtymiset oppitunneilta toisille, myös luokkatilasta toiseen, sekä välitunnit ovat oppilaille merkittävä osa koulupäivää. Koulumatkojen ohella ne ovat usein koulupäivän mukavimmat hetket kavereiden parissa sosiaalisten taitojen harjoitellen tai ne pelottavimmat hetket yksinäisyyttä tai kiusaajia pakoillen.

Lisää aikaa ja yhteistyömahdollisuuksia saisi vapaa-ajan puolelta. Keskuskoulu sijaitsee nuorisotyön näkökulmasta keskeisellä paikalla, lähellä nuorisotila Zentraa, mikä koulun kannattaisi hyödyntää. Porvoon suurin nuorisotila pystyy tarjoamaan tilat yksittäisten luokkien, luokkatasojen tai koko koulun yhteisiin tapahtumiin. Nuorisotila on kaikkia lapsia ja nuoria varten. Toimintaa järjestetään toiveiden ja tarpeiden mukaan. Opettajat voivat käyttää tiloja päivällä maksutta. Yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa oppilaat perheineen voivat käyttää tiloja yhteisöllisyyttä kasvattaviin tilaisuuksiin. Nuoriso-ohjaaja on sovittaessa tavattavissa nuorisotilassa myös iltaisin, niin lasta kuin hänen vanhempiaankin varten. Nuorisotyön hengen mukaisesti tapaamiset ovat lapselle ja hänen vanhemmilleen vapaaehtoisia. Vapaa-ajalla tapahtuvat tapaamisiin on käytettävissä lisää aikaa ja se mahdollistaa yksilöllisen tuen tarjoamisen. Tapaamisten yhteydessä on luonnollista aloittaa keskustelut myös harrastuksista, iltapäivien viettämisestä, loma-aikojen viettämisestä ja muusta mikä tukee mm. lapsen turvallisuuden tunteen kehittymistä.

KiVa Koulu -toiminnot eivät yksin riitä kiusaamisen ennaltaehkäisyyn. Koska kiusaamistilanteissa vapaa- ja koulu aika nivoutuvat yhteen olisi yhteistyö myös vanhempien kanssa tärkeä lisä kiusaajan ja kiusatun tilanteen selvittämisessä. Kiusaaminen vaikuttaa myös sitä sivusta seuraavien elämään, joten yksilö- ja ryhmätyön muodot tulisi liittää aina näiden tilanteiden hoitamiseen. Kun kiusaamisen tai uhkailun alustaksi

vielä liitetään sosiaalisen median keinot, vaatii tilanteen selvittäminen oppilaan, vanhempien, koulun henkilöstön ja esimerkiksi nuorisohjaajan yhteistyötä.

On kaupungin johdon valinta, miten se arvottaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin koulupäivän aikana. Vaikka nuorisotyötä yhden lainkohdan perusteella tulisikin tehdä oppilaiden vapaa-ajalla ei se poista mahdollisuutta tehdä nuorisotyötä myös koulupäivän aikana. Ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen puuttumiseen käytetyt varat kaupunki säästää tulevaisuudessa varmasti takaisin, moninkertaisesti. Lasten ja nuorten laadukas kohtaaminen on paikasta riippumatta yhtä arvokasta ja merkityksellistä. Saman nuorisohjaajan tapaaminen niin koulussa kuin vapaa-ajallakin viestittää lapselle ja nuorelle, että elämä on kokonaisuus ja rinnalla kulkevat aikuiset tekevät yhdessä töitä heitä tukeakseen vuorokauden ajasta riippumatta. Kun yhteistyöhön linkitetään vielä vanhemmat, tukiverkko vahvistuu merkittävästi.

Ristiriitatilanteissa aikuisen suhde oppilaaseen eroaa koulumaailman ja nuorisotyön välillä. Lapsen tai nuoren on koulunsa jossain muodossa käytävä eli ”kouluun on pakko mennä” vaikka erimielisyyksiä olisikin tullut. Vapaaehtoisuuteen perustuvassa nuorisotyössä sen sijaan lapsi tai nuori on onnistuttava motivoimaan palaamaan vapaaehtoisesti keskustelemaan ongelmatilanteesta, jos nuorisotyötä tekevä aikuinen haluaa tukea ja ohjata nuorta jatkossakin. Toinen koulumaailman ja nuorisotyön ero on se, että koulussa oppilas on ennalta määritellyn ajan, alakoulussa kuusi vuotta ja yläkoulussa sekä lukiossa vain kolme vuotta. Joidenkin oppilaiden kohdalla yhteistyö koulussa on ollut molemmille osapuolille palkitsevaa ja koulun henkilökunta luopuu oppilaastaan haikein tuntein. Oppilas, jonka kanssa yhteistyö on ollut haastavaa, luovutetaan seuraavalle koulutusportaalle helpottuneena ja toivoen, että joku muu ”ottaa kopin” rajojaan hakevasta nuoresta. Koulutusjärjestelmä ei sen sijaan luo nivelvaiheisiin riittävää saattamisen ja vastaanoton mahdollisuutta. Yksi tai kaksi siirtopalaveria, joista oppilas itse ei edes tiedä, ei anna oppilaalle siirtymävaiheeseen turvallisuuden tunnetta. On hyvä, että ryhmäytymiseen panostetaan useimmissa kouluissa heti seitsemännen luokan alkaessa. Kokemuksieni mukaan se ei riitä, vaan opetusryhmien yhteishenkeen tulisi panostaa koko yläkoulun ja miksi ei myös toisen asteen opintojen ajan. Aineopetuksessa jopa valinnaisaineryhmien sisäiseen henkeen kannattaisi panostaa, jotta oppimisympäristö olisi oppimiselle suotuisa

Nuorisotyön piirissä ohjaajan suhde lapseen tai nuoreen voi olla hyvinkin aktiivinen, tai välillä katketa, mutta toisaalta se voi jatkua lapsuudesta aikuisuuteen asti. Tähän nivelvaiheeseen nuoriso-ohjaajilla olisi paljon annettavaa, jos siihen resurssit ja yhteistyönsäännöt kuntapäättäjien taholta luotaisiin. Tämän koen olevan nuoren kannalta merkittävää erityisesti, jos luottamuksellinen ja pysyvä rinnalla kulkijan suhde luodaan jo murrosiän kynnyksellä. Nuorella on tukiaikuinen, joka seuraa rinnalla läpi kouluvaihdosten ja muiden elämänmuutosten.

Nuoriso-ohjaajan työskentely alakoulun toimintaympäristössä ei ole saanut itsestään selvää hyväksyntää varsinkaan nuorisotyötä tekevien työyhteisössä. Nuorisotyön on usein katsottu kuuluvan yläkouluikäisten ja sitä vanhempien kouluympäristöön, jos sinnekään. Joidenkin mielestä nuorisotyötä kuuluu tehdä vain nuorten vapaa-ajalla. Viimeisen noin kolmen vuoden aikana koululla tehtävästä nuorisotyöstä on alettu puhua yhä enemmän. On hyväksytty lapsen ja nuorten elämään liittyvän olennaisesti niin elämä koulussa, kuin vapaa-ajallakin. Näiden elinympäristöjen teennäinen ja väkinäinen erottaminen ei aja ainakaan lapsen tai nuoren kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tavoitetta. Nuorisotyön tuleekin mielestäni tukea lasta ja nuorta näillä molemmilla elämänalueilla.

Minua motivoi nuoriso-ohjaajan työssä koulullakin kokonaisvaltainen eli holistinen ihmiskäsitys, jossa ihmisen todetaan monimutkainen kokonaisuus. Holistinen ihmiskäsitys lähtee ajatuksesta, että ihmisen tarpeisiin, elämään ja vaikeuksiin on aina olemassa monta tarkastelunäkökulmaa. Pelkkien akateemisten taitojen opettaminen koulussa ei takaa oppilaalle loistavaa tulevaisuutta, vaan jo taitojen oppiminenkin vaatii lapsen ja nuoren kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista.

Siitä asti kun olen toiminut koulun ”nimikko” nuoriso-ohjaajana, palvelukokonaisuutta on arvioitu, kehitetty ja muutettu jatkuvan kehittämisen ajatusmallia noudattaen. Kehitystyö on perustunut kokemuksiin ja siihen tunteeseen mikä tiimissä on vallinnut. Tässä opinnäytetyössä on kirjoitettu julkiseksi kahdeksan vuoden aikana keräämäni tieto ja kokemus koululla tehtävästä nuorisotyöstä ja liitetty siihen teoreettista perustelua tekemillemme käytännön toimille. Olen pohtinut kasvatustyön näkökulmasta ammattimaisen nuorisotyön paikkaa koulussa ja ammattitaitoisen nuoriso-ohjaajan paikkaa opettajan ja oppilashuollon työntekijöiden rinnalla.

Toivon opinnäytetyöni liittyvän osaksi Keskuskoulun toiminnan jatkuvan kehittämisen ketjua. Uskon työni auttavan muitakin kouluyhteisöjä aloittamaan tai kehittämään yhteistyötään nuorisotyön kanssa säännölliseksi, suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi.

LÄHTEET

Gordon, Thomas 2006. Toimiva koulu, Suom. Maija Savolainen. Helsinki: Lasten Keskus/LK-KIRJAT.

Holistinen ihmiskäsitys

Viitattu 8.4.2012. <http://www.amk.fi/opintojaksot>

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Viitattu 7.4.2012.

<http://www.jamk.fi/tutkimus/klusterit/matkailujaelamystuotanto/palvelumuotoilu>

Kononen, Viljo & Leppilampi, Asko 1994. Toimiva koulu. Yhdessä kehittäen. Helsinki: Werner Söderström.

Opetushallitus, 2010. Perusopetuksen opetussuunnitelman muutokset ja täydennykset, Määräys 29.10.2010

Perusopetuslaki 477/2003

Porvoon kaupungin nuorisopalveluiden toimintakertomus. 2010

Paju, Petri 2011. Koulua on käytävä. Etnografinen tutkimus koululuokasta sosiaalisena tilana. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 115. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Porvoon kaupungin Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden palveluohjelma vuosille 2012–2014

Porvoon kaupungin opetus ja koulutus

Viitattu 22.4.2012. http://porvoo.fi/fi/palvelut/opetus_ja_koulutus

Porvoon Keskuskoulun huolenpito-ohjelma päivitetty vuosiksi 2009-2011.

<http://peda.net/veraja/porvoo/keskuskoulu/huolenpito>

Porvoon Keskuskoulu

Viitattu 3.4.2012. <http://peda.net/veraja/porvoo/keskuskoulu/huolenpito>

Porvoon Keskuskoulun Turvallisuussuunnitelma 2012. Porvoo

Rauhala, Lauri 1983. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki: Gaudeamus

Salmivalli, Christina 2000. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus

Tolonen, Tarja 2001. Nuorten kulttuurit koulussa. Ääni, tila ja sukupuolten arkiset järjestykset. Helsinki: Tarja Tolonen ja Gaudeamus Kirja / Oy Yliopistokustannus University Press Finland. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 10.

Tuulaniemi, Juha 2011, Palvelumuotoilu, Hämeenlinna: Talentum Media Oy

Kuva 1. Porvoon kaupungin viranhaltijaorganisaatio

Viitattu 23.4.2012. www.porvoo.fi/fi/hallinto_ja_talous/viranhaltijaorganisaatio

Taulukko 1 Keskuskoulussa pidetään huolta 2009

LIITTEET

LIITE 1

Kysely oppilashuoltoryhmälle

Porvoossa 16.2.2012

Tämä alkukysely tehdään Porvoon Keskuskoululla Marjo Kullbergin yhteisöpedagogin opintoihin kuuluvaan opinnäytetyöhön liittyen. Kyselyyn vastaavat Keskuskoulun oppilashuoltoryhmän jäsenet; rehtori, apulaisrehtori, kouluterveydenhoitaja, kuraattori, psykologi ja erityisopettaja. Tavoitteena on herättää uusia ajatuksia tutkimuskysymyksen asetteluun ja toisaalta hakea vahvistusta jo tehtyihin päätöksiin. Seuraavassa vaiheessa omiin kyselyihinsä vastaavat ryhmä opettajia, ryhmä 5. luokkien vanhempia ja oppilaita sekä oppilaskunnan hallituksen oppilaat.

Mikä on työtehtäväsi Keskuskoulun organisaatiossa?

1. Mitkä kolme Keskuskoulun nuoriso-ohjaajan työtehtävää tulevat ensimmäiseksi mieleesi ?

2. Mitä konkreettista hyötyä nuoriso-ohjaajan työstä Keskuskoulun oppilaille on?

3. Mainitse kolme tyypillistä tilannetta, jossa olet toiminut yhteistyössä Keskuskoulun nuoriso-ohjaajan kanssa?

4. Mitä kohtia Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuudessa tulisi arvioida ja kehittää? miksi?

5. Oletko ehdottanut nuoriso-ohjaajan palveluita tukimuodoksi? Kenelle?
Missä tilanteessa?
 - a) vanhemmalle, missä tilanteessa?

 - b) oppilaalle, missä tilanteessa?

 - c) opettajalle, missä tilanteessa?

6. Mikä on merkittävin yhteistyötä vaikeuttava tekijä?
7. Mitä seuraisi, jos nuoriso-ohjaajan työresurssi koululta poistuisi?
8. Kirjoita paperin taakse muita vinkkejä, joihin opinnäytetyössäni voisin paneutua

KIITOS MIELENKIINNOSTANNE JA AJASTANNE ☺

LIITE 3

Kysely Keskuskoulun opettajakunnalle

Porvoossa 27.3.2012

Tämä kysely tehdään Porvoon Keskuskoulun opettajille 27.3.-4.4.2012 välisenä aikana Marjo Kullbergin yhteisöpedagogin opintoihin kuuluvaan opinnäytetyöhön liittyen. Tavoitteena on kerätä materiaalia opinnäytetyöhön, jossa tuoteistetaan Porvoon Keskuskoulun Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuus sekä arvioidaan sitä kehitystyön jatkumiseksi. Kyselyn tarkoituksena on myös löytää selkeitä perusteluita sille mitä hyötyä nuoriso-ohjaajan työstä koulun oppilaille on tai todeta, että yhteistyö voidaan lopettaa ja siirtää työresurssi muuhun nuorisopalveluiden toimintaan. Toivon toimintapakettiin liittyen avointa palautetta, tarvittaessa myös kritiikkiä, jotta pääsemme yhteistyötä kehittämään tai sen tarpeettomana lopettamaan.

1. Kuka vastaa? Mikä on työtehtäväsi Keskuskoulun organisaatiossa? luokanopettaja (luokkataso), aineenopettaja...
2. Mainitse kolme tyypillistä tilannetta, jossa olet toiminut yhteistyössä Keskuskoulun nuoriso-ohjaajan kanssa?
3. Mitä konkreettista hyötyä nuoriso-ohjaajan työstä Keskuskoulun oppilaille on?
4. Mitä konkreettista tukea sinulle opettajana nuoriso-ohjaajan työstä Keskuskoulun on?
5. Mikä on merkittävin yhteistyötä vaikeuttava tekijä?
6. Mitä kohtia Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuudessa tulisi kehittää ja miksi? Huolenpito-ohjelman vuosikello löytyy kyselyn lopusta ja peda.netistä omilta sivuiltamme.

7. Jos nuoriso-ohjaajalla olisi enemmän aikaa yhteistyön tekemiseen, minkä tyyppistä toimintaa tulisi lisätä ja mille luokkatasolle?
8. Mitä seuraisi, jos nuoriso-ohjaajan työresurssi koululta poistuisi? Missä konkreettisissa tilanteissa se näkyisi tai tuntuisi?
9. Oletko ehdottanut Porvoon kaupungin nuorisopalveluiden palveluita tukimuodoksi...
- a) vanhemmalle, missä tilanteessa ja minkä tyyppistä tukea kerroit olevan tarjolla?
- b) oppilaalle, missä tilanteessa ja minkä tyyppistä tukea kerroit olevan tarjolla?
10. Laita tärkeysjärjestykseen, numeroilla 1-3, seuraavat nuoriso-ohjaajan toiminto kokonaisuudet. Tärkein numeroksi yksi jne.
- Osallisuus työ, oppilaskunnan hallituksen toiminta ja luokkakierrokset
 - Huolenpito-ohjelman mukaiset tunnit ja ”Turvallisuuspäivän järjestelyt”
 - Luokkaprojektit ohr -toiminnan tukena.

VASTAAMINEN: Kaikki opettajat saavat vastata kyselyyn, mutta luokkataso voi myös tehdä yhteisen vastauksen tai jotain siltä väliltä.

PALAUTUS: C-luokkien opet, olkaa ystävällisiä muistuttakaa ja huolehtikaa, että Mape saa vastaukset viimeistään 4.4.2012 klo 14.00. Olen opintovapaalla jo 5.4., jolloin aloitan vastausten analysoinnin. Voitte vastata sähköisesti tai paperilla. Paperivastaukset opehuoneen lokerooni ja sähköiset vastaukset osoitteeseen marjo.kullberg@porvoo.fi.

KIITOS MIELENKIINNOSTANNE, AJASTANNE JA TUESTANNE ☺
Mape

LIITE 3

Kysely 5-luokkalaisten vanhemmille

Porvoossa 21.3.2012

Kysely tehdään nuoriso-ohjaaja Marjo Kullbergin yhteisöpedagogin opintoihin liittyen. Tavoitteena on kerätä materiaalia opinnäytetyöhön, jossa tuoteistetaan Porvoon Keskuskoulun Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuus sekä arvioidaan sitä kehitystyön jatkumiseksi. Kyselyn tarkoituksena on myös löytää selkeitä perusteluita sille mitä hyötyä nuoriso-ohjaajan työstä koulun oppilaille on tai todeta, että yhteistyö voidaan lopettaa ja siirtää työresurssi muuhun nuorisopalveluiden toimintaan.

KAIKKIIEN NUORTEN PORVOO - ALLA UNGAS BORGÅ!

1. Mainitse kolme nuoriso-ohjaajan työtehtävää Porvoon Keskuskoululla?

2. Mitä konkreettista hyötyä nuoriso-ohjaajan työstä Keskuskoulun oppilaille on?

- 3 .Mikä on merkittävin perheen ja nuoriso-ohjaajan yhteistyötä vaikeuttava tekijä?

4. Jos nuoriso-ohjaajalla olisi enemmän aikaa yhteistyön tekemiseen vanhempien kanssa, minkä tyyppistä toimintaa toivoisitte hänen järjestävän?

5. Mitä seuraisi, jos nuoriso-ohjaajan työresurssi koululta poistuisi?
Missä konkreettisissa tilanteissa se näkyisi tai tuntuisi?

KIITOS AVUSTANNE JA AJASTANNE ☺ t. Mape

Liitteenä pieni tietoisuus kiinnostuneimmille siitä mitä olen opiskellut ja mihin ammattikuntaan olen valmistumassa.

Mikä ihmeen yhteisöpedagogi?

Yhteisöpedagogin työ on vaativaa ihmissuhde- ja vuorovaikutustyötä. Työssä tarvitaan laajaa ihmisen kasvuun ja kehitykseen sekä yhteiskunnan rakenteeseen ja toimintaan liittyvää osaamista sekä tietoa kulttuureista ja osallisuudesta. Yhteisöpedagogin työtehtävät voivat liittyä eri-ikäisten ihmisten tai toiminnan ohjaamiseen. Työtehtävät voivat olla sosiaalista vahvistamista nuorisotyössä, kulttuurista nuorisotyötä tai moniammatillista lasten ja nuorten parissa tehtävän työn koordinoitua kunnissa, kouluissa, järjestöissä tai laitoksissa.

Koulutusohjelmasta valmistuneilla on mahdollisuus sijoittua kansainvälisiin, valtakunnallisiin tai paikallisiin projekteihin, joissa on mukana monia toimijoita ja joilla edistetään eri-ikäisten ihmisten kiinnittymistä yhteisöön ja yhteiskuntaan. Yhteisöpedagogit sijoittuvat kuntien, kansalaisjärjestöjen, laitosten ja yritysten palvelukseen.

He voivat toimia esimerkiksi

- *järjestö-, nuoriso-, koulu-, vapaa-ajan-, erityis- ja nuorisokodinohjaajina
- *projektipäälliköinä ja -sihteereinä sekä kansainvälisen toiminnan koordinaattoreina
- *suunnittelijoina, kouluttajina, palveluyrittäjinä

Yhteisöpedagogiopintojen keskeiset sisällöt ovat:

- *kansalais- ja järjestötoiminta
- *sosiaalinen vahvistaminen nuorisotyössä
- *kansainvälinen ja monikulttuurinen toiminta
- *osallistavat työmenetelmät ja
- *monipuoliset vuorovaikutustaidot.

Opiskelu on työelämäläheistä ja sen näkökulma on poikkitieteellinen ja alan käytännön kehittämishaasteista lähtevä. Koulutusohjelmasta valmistuu uudistumiskykyisiä ja monipuolisia osaajia, jotka kykenevät toimimaan moninaistuvassa ja muuttuvassa työelämässä yhteiskunnan eri sektoreilla.

Koulutusohjelmasta valmistuneen ammattilaisen osaamisalueita:

- toiminnan kokonaisvaltainen kehittäminen
- yhteisöllisyyden rakentaminen
- sosiaalisesti kestävä kehityksen tukeminen

LÄHDE: www.humak.fi/opiskelu/opiskelu-humakissa/yhteisopedagogi

LIITE 4

Kysely Keskuskoulun koulunkäyntiavustajille

Porvoossa 22.3.2012

Tämä kysely tehdään pidempään Porvoon Keskuskoulussa työskenteleville koulunkäyntiavustajille Marjo Kullbergin yhteisöpedagogin opintoihin kuuluvaan opinnäytetyöhön liittyen. Tavoitteena on kerätä materiaalia opinnäytetyöhön, jossa tuoteistetaan Porvoon Keskuskoulun Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuus sekä arvioidaan sitä kehitystyön jatkumiseksi. Kyselyn tarkoituksena on myös löytää selkeitä perusteluita sille mitä hyötyä nuoriso-ohjaajan työstä koulun oppilaille on tai todeta, että yhteistyö voidaan lopettaa ja siirtää työresurssi muuhun nuorisopalveluiden toimintaan. Toivon toimintapakettiin liittyen avointa palautetta, tarvittaessa myös kritiikkiä, jotta pääsemme yhteistyötä kehittämään tai sen tarpeettomana lopettamaan. Olen kiitollinen jos vastaat kyselyyni näin sähköisesti, mutta halutessasi täyttää paperiversion ja palauttaa sen lokerooni.

1. Minkä luokkien kanssa tai millaisissa tehtävissä tavallisesti Keskuskoulun organisaatiossa toimit?
2. Mainitse kolme tyypillistä tilannetta, jossa olet toiminut yhteistyössä Keskuskoulun nuoriso-ohjaajan kanssa?
3. Mitä konkreettista hyötyä nuoriso-ohjaajan työstä Keskuskoulun oppilaille on?
4. Mitä konkreettista tukea sinulle koulunkäyntiavustajana nuoriso-ohjaajan työstä Keskuskoululla on?
- 5 . Mikä on merkittävin yhteistyötä vaikeuttava tekijä?
6. Kyselyn lopussa on liitteenä Huolenpito-ohjelman vuosikello. Koko ohjelma löytyy peda.netistä omilta sivuiltamme. Mitä kohtia Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuudessa tulisi kehittää ja miksi? Onko sinulla valmista kehitysehdotusta?

7. Jos nuoriso-ohjaajalla olisi enemmän aikaa yhteistyön tekemiseen, minkä tyyppistä toimintaa tulisi lisätä ja mille luokkatasolle?
8. Mitä seuraisi, jos nuoriso-ohjaajan työresurssi koululta poistuisi? Missä konkreettisissa tilanteissa se näkyisi tai tuntuisi?
9. Oletko ehdottanut Porvoon kaupungin nuorisopalveluiden palveluita tukimuodoksi?
- a) vanhemmalle, missä tilanteessa ja minkä tyyppistä tukea kerroit olevan tarjolla?
- b) oppilaalle, missä tilanteessa ja minkä tyyppistä tukea kerroit olevan tarjolla?

Toivon sinun palauttavan kyselyn lokerooni viimeistään 30.3.
KIITOS MIELENKIINNOSTANNE JA AJASTANNE ☺ Mape

- myös koulunkäyntiavustajien kyselyssä oli liitteenä yhteisöpedagogi-esittely
- liitteenä oli myös Huolenpito-ohjelman vuosikello, joka löytyy nyt opinnäytetyöstä

LIITE 5

Oppilaiden kysely

Porvoossa 11.4.2012

Tämä kysely liittyy opintoihini ammattikorkeakoulussa.
Tavoitteeni on kerätä tietoa, jotta osaisin paremmin auttaa teitä täällä koululla ja vapaa-ajalla.

KAIKKIIEN NUORTEN PORVOO - ALLA UNGAS BORGÅ!

1. Minkälaisia juttuja muistat meidän yhdessä tehneet?
Mistä olemme puheet, jne...

2. Onko sinusta hyvä, että olen töissä myös koululla? on ☐ ei ☐

3. Mitä hyötyä siitä oppilaille on?

4. Haluaisitko minun olevan koululla enemmän? kyllä ☐ ei ☐

5. Jos saisin olla koululla enemmän, missä haluaisit minun olevan ja mitä tekävän?

6. Mieti Keskuskoulua ilman minua. Mikä muuttuisi?

KIITOS AVUSTASI ja lämmintä kevättä ☺
t. Mape

LIITE 6.

Lupa kyselyyn vastaamiseen

Porvoossa 18.4.2012

Pyydän lupaa lapsellenne osallistua kyselyyn oppilaskunnan hallituksen jäsenenä. Tulen kysymään lapsenne mielipidettä Porvoon Keskuskoulun Huolenpito-ohjelman lasten kuulemiseen ja osallisuuteen liittyviin kokonaisuuksiin. Kysely liittyy Marjo Kullbergin yhteisöpedagogin opintoihin kuuluvaan opinnäytetyöhön. Tavoitteena on kerätä materiaalia opinnäytetyöhön, jossa tuoteistetaan Porvoon Keskuskoulun Huolenpito-ohjelman nuoriso-ohjaajan osuus sekä arvioidaan sitä kehitystyön jatkumiseksi.

Kyselyyn voi vastata kirjoittamalla vastauksensa kyselyyn sähköisesti tai täyttämällä vastauspaperin ja palauttamalla sen kouluun. Molemmissa tilanteissa toivon saavani vastaukset viimeistään perjantaina 20.4. klo 14.00.

Oppilaan nimi ja luokka

Huoltajan allekirjoitus ja päiväys

KIITOS MIELENKIINNOSTANNE JA AJASTANNE ☺ Mape

LIITE 7

Kysely Oppilaskunnan hallitukselle

Porvoossa 18.4.2012

Tämä kysely liittyy opintoihini ammattikorkeakoulussa.
Tavoitteeni on kerätä tietoa, jotta osaisin paremmin
auttaa teitä täällä koululla ja vapaa-ajalla.

KAIKKIEKIN NUORTEN PORVOO - ALLA UNGAS BORGÅ!

1. Minkälaisia juttuja muistat meidän yhdessä tehneet? Mistä olemme
puheet, jne...

2. Onko sinusta hyvä, että olen töissä myös koululla? on ☐ ei ☐

3. Mitä hyötyä siitä oppilaille on?

4. Haluaisitko minun olevan koululla enemmän? kyllä ☐ ei ☐

5. Jos saisin olla koululla enemmän, missä haluaisit minun olevan ja
mitä tekevän?

6. Mieti Keskuskoulua ilman minua. Mikä muuttuisi?

KIITOS AVUSTASI ja lämmintä kevättä ☺

t. Mape